

ВІСНИК КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Загальнодержавне періодичне видання

Виходить шість разів на рік

Засноване 19 лютого 1997 року
Свідоцтво про державну реєстрацію
Серія КВ № 2444

Засновник:
Конституційний Суд України

Адреса: 252220, Київ, вул. Банкова, 5-7

Редакційна рада:

В. Німченко — голова
П. Мартиненко
О. Мироненко
В. Тихий
Л. Чубар

Відповідальний секретар —
Г. Сурначова

Завідувач редакційно-
видавничого відділу —
В. Тичина

Тел. 293-11-90

Видавець:
Юридична інформаційна компанія —
“Юрінком”

Головний редактор —
В. Ковальський

Адреса: 252001, Київ, а/с 546

Зміст

Судді Конституційного Суду України

Тимченко Іван Артемович, <i>Голова</i>	2
Розенко Віталій Іванович, <i>заступник Голови</i>	4
Німченко Василь Іванович, <i>заступник Голови</i>	6
Вознюк Володимир Денисович.....	8
Євграфов Павло Борисович.....	10
Козюбра Микола Іванович.....	12
Корнієнко Микола Іванович.....	14
Костицький Михайло Васильович.....	16
Малинникова Людмила Федорівна.....	18
Мартиненко Петро Федорович	20
Мироненко Олександр Миколайович..	22
Савенко Микола Дмитрович	24
Селівон Микола Федосович	26
Скомороха Віктор Єгорович	28
Тихий Володимир Павлович	30
Чубар Людмила Пантеліївна	32
Шаповал Володимир Миколайович....	34
Яценко Станіслав Сергійович.....	36
Конституція України (витяги).....	38
Закон України «Про Конституційний Суд України»	41
Регламент Конституційного Суду України	66

Суддя Конституційного Суду України
Голова Конституційного Суду України

ТИМЧЕНКО Іван Артемович

Народився 1939 року в Покровському районі Дніпропетровської області в селянській родині.

Закінчив училище механізації сільського господарства, сільськогосподарський технікум. Працював трактористом, механіком колгоспу.

1967 року закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

З 1966 року працював старшим редактором редакції журналу "Радянське право". З 1974 року — аспірант, науковий співробітник, вчений секретар Інституту держави і права АН УРСР.

У 1990—1991 роках працював помічником Голови Верховної Ради України. З 1991 року очолював Юридичну службу (Управління) Адміністрації Президента України.

У вересні 1996 року Указом Президента України призначений суддею Конституційного Суду України. На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України обраний Головою Конституційного Суду України.

Кандидат юридичних наук. Дійсний член Академії правових наук України. Заслужений юрист України.

Брав участь у розробці проектів Конституції України, Закону про мови в Україні, Закону про вибори народних депутатів України, Декларації про державний суверенітет України, Закону про Конституційний Суд України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine
Chairman of the Constitutional Court of Ukraine

TYMCHENKO Ivan Artemovych

Constitutional Court Chairman Ivan Tymchenko is a Candidate of Law, a Full Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, and holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine. Born in 1939 in Pokrovsk district, Dnipropetrovsk region, Chairman Tymchenko graduated from a Specialised school of agriculture mechanisation and a technical secondary school of agriculture, working later as a driver and mechanic on a collective farm. He graduated from the law school at Kyiv State University named after Taras Shevchenko in 1967.

In 1966 he became editor-in-chief of "Radyanske Pravo" [Soviet Law] journal. Beginning in 1974 he was successively a post-graduate student, research assistant, and scholarly secretary at the Institute of State and Law, Academy of Sciences of Ukraine. Judge Tymchenko was Assistant to the Chairman of the Verkhovna Rada of Ukraine from 1990-91, then became Director of the Legal Service (Department) of the Administration of the President of Ukraine.

He participated in the preparation of drafts of the Constitution of Ukraine, the Law on Languages in Ukraine, the Law on Elections of People's Deputies of Ukraine, a separate draft of the Declaration of State Sovereignty of Ukraine, and the Law on the Constitutional Court of Ukraine.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the President of Ukraine. At a special plenary session of the Constitutional Court he was elected by his peers as the Court's Chairman.

Суддя Конституційного Суду України
Заступник Голови Конституційного Суду України
РОЗЕНКО Віталій Іванович

Народився 1939 року в м. Васильків Київської області в сім'ї військовослужбовця.

Закінчив Львівську спеціальну середню школу міліції МВС СРСР та юридичний факультет Львівського державного університету імені І. Франка, доцент.

З 1957 року — служба в органах внутрішніх справ на посадах оперуповноваженого у м.Теребовля Тернопільської області, начальника слідчого відділення Васильківського райвідділу міліції Київської області, старшого слідчого Міністерства внутрішніх справ УРСР.

У 1974—1985 роках працював у партійних органах.

З 1985 року — начальник штабу МВС України, заступник міністра — начальник Головних управлінь внутрішніх справ Київської області та м. Києва, генерал-лейтенант міліції.

У 1992—1994 роках — ректор Української академії внутрішніх справ.

У 1994—1996 роках перебував на дипломатичній роботі в Республіці Польща в ранзі першого секретаря Посольства України.

У жовтні 1996 року Верховною Радою України призначений суддею Конституційного Суду України. На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України обраний заступником Голови Конституційного Суду України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine
Deputy Chairman of the Constitutional Court of Ukraine
ROZENKO Vitaliy Ivanovych

Constitutional Court Deputy Chairman Vitaliy Rozenko was born in 1939 in Vasylkiv, Kyiv region, in a family of a military man. He graduated from the Lviv Specialised Militia School of the USSR Ministry for Internal Affairs and the law school of Lviv State University named after Ivan Franko.

In 1957—74 Judge Rozenko served in Internal Affairs bodies where he held the positions of commissioner of the operations section in Terebovlya, Ternopil region; chief of the investigations section in the Vasylkiv District Militia Department, Kyiv region; and Chief Investigator of the Ukrainian SSR Ministry for Internal Affairs.

In 1974—85 he worked in various Communist Party organs, then returned to the Internal Affairs Ministry where he held the positions of Chief of Staff of the Ukrainian Ministry for Internal Affairs, and Deputy Minister — Chief of the Senior Department for Internal Affairs in the City of Kyiv and Kyiv region. In 1992-94 Judge Rozenko was Rector of the Ukrainian Academy of Internal Affairs. He still holds the rank of Lt.-General of the Militia.

In 1994—96 he served in the diplomatic corps as First Secretary of the Ukrainian Embassy in Poland.

In October 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the Verkhovna Rada. At a special plenary session of the Constitutional Court Judge Rozenko was elected by his peers as Deputy Chairman.

Суддя Конституційного Суду України
Заступник Голови Конституційного Суду України
НІМЧЕНКО Василь Іванович

Народився 1950 року в с. Загородище Чорнобаївського району Черкаської області в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав слюсарем. Проходив строкову військову службу.

1976 року закінчив Харківський юридичний інститут.

З 1976 року працював народним суддею Подільського районного суду м. Києва, суддею Київського міського суду, головою Печерського районного суду м. Києва. У 1987—1989 роках — старший консультант юридичного відділу Президії Верховної Ради України.

1990 року обраний суддею Верховного Суду України. З 1995 року — суддя військової Колегії Верховного Суду України, генерал-майор юстиції.

У вересні 1996 року на третьому (позачерговому) з'їзді суддів України призначений суддею Конституційного Суду України. На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України обраний заступником Голови Конституційного Суду України.

Кандидат юридичних наук.

Автор наукових праць у галузі державного, адміністративного та цивільного права, співавтор коментаря Кодексу України про адміністративні правопорушення, Концепції судово-правової реформи в Україні та проекту Закону про Конституційний Суд України; науковий керівник групи з підготовки проекту Адміністративного процесуального кодексу України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine
Deputy Chairman of the Constitutional Court of Ukraine
NIMCHENKO Vasyl Ivanovych

Constitutional Court Deputy Chairman Vasyl Nimchenko holds a PhD in Law and is the author of scholarly works on constitutional, administrative, and civil law. He is co-author of the Commentary on the Ukrainian Code of Administrative Offences, the Concept Paper on judicial and legal reform in Ukraine, and a draft of the Law on the Constitutional Court of Ukraine. He was the scholarly supervisor of the task group that prepared a draft of the Ukrainian Administrative Procedural Code.

Born in 1950 in Zahorodyshche, Chornobayivsk district, Cherkasy region, Judge Nimchenko was first employed as a toolmaker. He graduated from the Kharkiv Law Institute in 1976, following which he was appointed successively to the Podil District People's Court in Kyiv, the Kyiv Municipal Court, and finally as Chairman of the Pechersk District Court in Kyiv. In 1987-89 he served as Chief Consultant of the Legal Department of the Presidium of the Verkhovna Rada of Ukraine.

In 1990 he was elected to the Supreme Court of Ukraine. Beginning in 1995 he served in the Judicial Military Collegium of the Supreme Court of Ukraine with the rank of Major General of Justice.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine at the Third (Extraordinary) Congress of Ukrainian Judges. At a special plenary session of the Constitutional Court he was elected by his peers as Deputy Chairman.

Суддя Конституційного Суду України
Секретар Колегії суддів з конституційних звернень
ВОЗНЮК Володимир Денисович

Народився 1949 року в с. Щитинь Любешівського району на Волині в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав 1966 року робітником на будівництві Кременчуцького нафтопереробного заводу. Проходив строкову військову службу.

1976 року закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Того ж року обраний народним суддею Дніпровського районного суду м. Києва.

З 1980 — суддя Київського міського суду. 1989 року обирається суддею Верховного Суду України. 1995 року призначений заступником голови судової Колегії у кримінальних справах Верховного Суду України.

У вересні 1996 року на третьому (позачерговому) з'їзді суддів України призначений суддею Конституційного Суду України. Призначений секретарем Колегії суддів Конституційного Суду України.

З 1987 року викладає (за сумісництвом) на юридичному факультеті Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Заслужений юрист України.

Брав участь у розробці Концепції судово-правової реформи, проекту Закону про судоустрій та інших нормативно-правових актів.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine
Secretary of the Collegium of Judges for Constitutional Claims
VOZNYUK Volodymyr Denysovych

Volodymyr Voznyuk was born in 1949 in Shchytyn, Lyubeshiv district, Volyn region, and first worked on the construction of the Kremenchuk Oil Refinery in 1966.

Judge Voznyuk graduated from the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko in 1976 and that same year was appointed to the Dniprovsk District People's Court in Kyiv. Starting in 1980 he served on the Kyiv Municipal Court. Since 1987 he has also lectured at the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko. In 1989 he was elected to the Supreme Court of Ukraine and in 1995 was appointed Deputy Chairman of its Criminal Collegium.

Judge Voznyuk participated in the preparation of the Concept Paper on judicial and legal reform in Ukraine, a draft of the Law on the Judiciary, and other legislation.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine at the Third (Extraordinary) Congress of Ukrainian Judges. Judge Voznyuk was subsequently appointed by his peers as Secretary of the Collegium of Judges of the Constitutional Court of Ukraine.

Judge Voznyuk holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України**ЄВГРАФОВ Павло Борисович**

Народився 1944 року в Москві в сім'ї службовців.

Трудову діяльність розпочав робітником будівельно-монтажного управління, слюсарем-складальником Харківського тракторного заводу. Проходив строкову військову службу.

1971 року закінчив Харківський юридичний інститут.

У 1971—1991 роках — аспірант, асистент, старший викладач, доцент кафедри теорії держави і права Харківського юридичного інституту.

З 1991 по 1994 рік працював завідувачем державно-правового відділу Секретаріату Верховної Ради Автономної Республіки Крим, а з 1995 по 1997 роки — керівником юридичної служби Представництва Президента України в Автономній Республіці Крим.

У червні 1997 року Верховною Радою України призначений суддею Конституційного Суду України.

Кандидат юридичних наук.

Брав участь у розробці проекту Конституції України, законопроекту "Про всеукраїнський і місцеві референдуми".

Judge of the Constitutional Court of Ukraine**EVGRAPHOV Pavlo Borisovich**

Born in 1944 in Moscow in the employees' family. The labour activity began as a worker of a building-assembly administration, working later as a fitter-assembler on the tractor plant in Kharkiv.

1971 — graduated from the Kharkiv Law Institute.

1971—1991—a post-graduate student, assistant, senior teacher, reader of State and Law Theory department at the Kharkiv Law Institute.

1991—1994 — has worked as a chief of State-Law Department of the Secretariat of the Supreme Council of the Autonomous Republic of the Crimea, and from 1995 till 1997 — Head of Law Service of the Representative Office of the President of Ukraine in the Autonomous Republic of the Crimea.

In June 1997 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the Verkhovna Rada of Ukraine.

Candidate of Law.

He participated in the preparation of draft of the Constitution of Ukraine, the bill "On the All-Ukrainian and local referendums".

Суддя Конституційного Суду України
Секретар Колегії суддів з конституційних подань
КОЗЮБРА Микола Іванович

Народився 1937 року в с. Тетерівка Жашківського району Черкаської області в сім'ї службовців.

Трудову діяльність розпочав робітником 4-ї взуттєвої фабрики м. Києва.

1956 року вступив на юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Після його закінчення працював в органах МВС України на посадах оперуповноваженого дізнання, слідчого, старшого слідчого на Вінниччині та у м. Києві.

З 1965 року — на науковій роботі в Інституті держави і права АН УРСР: аспірант, молодший, старший науковий співробітник, завідувач відділу теорії держави і права.

1990 року очолив кафедру теорії та історії держави і права Київського національного університету імені Т. Г. Шевченка.

У вересні 1996 року Указом Президента України призначений суддею Конституційного Суду України. Призначений секретарем Колегії суддів Конституційного Суду України.

Доктор юридичних наук, професор, дійсний член Української Академії політичних наук, член-кореспондент Академії правових наук України.

Нагороджений Почесною відзнакою Президента України — орденом "За заслуги" третього ступеня.

Автор низки наукових праць з питань теорії держави і права та конституційного права. Брав участь у розробці проектів Декларації про державний суверенітет України, Конституції України, інших законопроектів.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine
Secretary of the Collegium of Judges for Constitutional Representations
KOZYUBRA Mykola Ivanovych

Mykola Kozyubra is a Doctor of Law, a Full Member of the Ukrainian Academy of Political Sciences, a Corresponding Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, and was decorated with the Presidential Merit Award — the Order "For Service", Third Class.

Born in 1937 in Teterivka, Zhashkiv district, Cherkasy region, Judge Kozyubra first worked at a clothing factory in Kyiv. In 1956 he entered the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko. After graduation Judge Kozyubra served in Internal Affairs bodies and was successively commissioner of the inquiry operations section, investigator, and chief investigator in Vinnytsya region and in the City of Kyiv.

From 1965 he conducted research at the Institute of State and Law, Academy of Sciences of the Ukrainian SSR as a post-graduate student, junior and senior research assistant, and later as chairman of the Department of State and Legal Theory. In 1990 Judge Kozyubra became chairman of the Department of State and Legal Theory and History at Kyiv State University named after Taras Shevchenko.

He is the author of several scholarly works on state and legal theory and constitutional law and participated in the preparation of drafts of the Declaration on the State Sovereignty of Ukraine, the Constitution of Ukraine, and other legislation.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the President. Judge Kozyubra subsequently was appointed by his peers as Secretary of the Collegium of Judges of the Constitutional Court of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України

КОРНІЄНКО Микола Іванович

Народився 1937 року в м. Мена Менського району на Чернігівщині в селянській родині.

1956 року закінчив залізничний технікум у м. Гомель (Білорусь). Проходив строкову військову службу.

У 1958—1959 роках — інспектор Менського районного фінансового відділу.

1964 року закінчив юридичний факультет Білоруського державного університету. Працював слідчим прокуратури Стовпцівського, Березинського районів Мінської області та Городнянського району Чернігівської області.

У 1968—1973 роках — аспірант, молодший науковий співробітник Інституту держави і права АН УРСР.

У 1973—1974 роках — референт Управління справами Ради Міністрів УРСР.

З 1974 року — старший викладач, заступник завідувача кафедри, декан Київської вищої партійної школи при ЦК Компартії України.

З 1990 року — заступник керівника групи наукових консультантів, перший заступник завідувача науково-експертного відділу Секретаріату Верховної Ради України.

У вересні 1997 року Верховною Радою України призначений суддею Конституційного Суду України.

Кандидат юридичних наук, професор. Заслужений юрист України.

Брав участь у розробці проекту Конституції України, Закону про вибори народних депутатів України, Закону про місцеве самоврядування в Україні та інших.

Автор низки наукових праць з державного будівництва, проблем становлення і розвитку місцевого самоврядування.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine

KORNIYENKO Mykola Ivanovych

Mykola Korniyenko was born in 1937 in Mena, Mena district, Chernigiv region, and in 1956 graduated from technical (railway) secondary school in Gomel (Byelorussia). Then he served in the Soviet Army.

He first worked as an inspector in the Mena district financial administration in 1958-59.

Judge Korniyenko graduated from the law department of the Byelorussian State University in 1964 and worked as preliminary investigator in the public prosecutor's offices in Stovptsivsky and Berezynsky districts of Minsk region and in Gorodnyansky district of Chernigiv region.

1968-1973 - a post-graduate student, junior research worker of the State and Law Institute of the USSR Academy of Sciences.

1973-1974 - adviser of the Administrative Department of the USSR Council of Ministers.

From 1974 - senior teacher, deputy chairman of department, dean of the Kyiv Higher Party School of the Ukrainian Communist Party Central Committee.

From 1990 - deputy head of the scientific consultants' group, first deputy head of the scientific and examination department in the Secretariat of the Verkhovna Rada.

In September 1997 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the Verkhovna Rada of Ukraine.

Candidate of Law, Professor. Distinguished Lawyer of Ukraine.

Judge Korniyenko participated in the preparation of draft of the Constitution of Ukraine, drafts of the Laws on the Election of the People's Deputies, on the Local Self-Government and others.

He is the author of a number of scientific papers concerning problems of State as well as of development of local self-government system.

Суддя Конституційного Суду України **КОСТИЦЬКИЙ Михайло Васильович**

Народився 1948 року в с. Заріччя Надвірнянського району Івано-Франківської області в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав робітником будівельної бригади радгоспу "Надвірнянський".

З 1966 року навчався на юридичному факультеті Львівського державного університету імені І. Франка.

З 1971 року працював консультантом відділу юстиції Львівського облвиконкому.

З 1973 року — на викладацькій роботі у Львівському університеті імені І. Франка: асистент, старший викладач, доцент, професор, декан юридичного факультету.

У 1990—1994 роках — науковий консультант Комісії Верховної Ради України з питань правопорядку та боротьби із злочинністю. Брав участь у розробці проектів законів України про міліцію, про прокуратуру, про оперативно-розшукову діяльність, про судову експертизу та інших.

1994 року обраний народним депутатом України, головою підкомісії з правової політики та законодавчих передбачень Верховної Ради України. З листопада 1994 року — член Конституційної комісії.

З 1995 року проректор з наукової роботи, професор Національної академії внутрішніх справ України.

У жовтні 1996 року Верховною Радою України призначений суддею Конституційного Суду України.

Доктор юридичних наук, професор, дійсний член Академії правових наук України, член-кореспондент Академії педагогічних наук України. Заслужений юрист України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine **KOSTYTYSKY Mykhaylo Vasyl'ovych**

Mykhaylo Kostytsky is a Doctor of Law, a Professor, a Full Member of the Ukrainian Academy of Legal Sciences, Corresponding Member of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine and holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine. Born in 1948 in Zarichya, Nadvirna district, Ivano-Frankivsk region, he first worked in a construction brigade on a local collective farm.

In 1971, following the completion of his legal studies at the Lviv State University named after Ivan Franko, Judge Kostytsky became a consultant in the justice department of the Lviv Region Executive Committee. Beginning in 1973 he conducted research and lectured at Lviv State University named after Ivan Franko, first as a post-graduate student then successively senior lecturer, dean, assistant professor, and finally professor; from 1995 - Protector on Scientific Research at the National Academy of Internal Affairs of Ukraine. In 1990-94 he worked as a scholarly consultant in the Parliamentary Commission on Law and Order and Crime Prevention and participated in the preparation of drafts of the Laws on the Militia, on Prosecutors, on Investigation and Search, on Expert Witnesses, and others.

In 1994 Judge Kostytsky was elected People's Deputy of Ukraine and became Chairman of the Sub-Commission on Legal Policy and Legislative Development of the Verkhovna Rada of Ukraine. In September 1994 he became a member of the Constitutional Commission.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the Verkhovna Rada.

Суддя Конституційного Суду України **МАЛИННИКОВА Людмила Федорівна**

Народилася 1939 року в Києві в робітничій сім'ї.

Трудову діяльність розпочала обплітальницею на київському заводі "Укркабель".

1965 року закінчила юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка за спеціальністю правознавство.

Фахову діяльність розпочала 1958 року секретарем судової Колегії в цивільних справах Верховного Суду України. Працювала секретарем судового засідання, судовим виконавцем Подільського районного народного суду м. Києва, старшим консультантом судової Колегії в цивільних справах Верховного Суду України. 1975 року обирається суддею Ленінградського районного суду м. Києва, 1978 — суддею Київського міського суду, а з 1984 — суддею Верховного Суду України.

У вересні 1996 року на третьому (позачерговому) з'їзді суддів України призначена суддею Конституційного Суду України.

Заслужений юрист України. 1982 року нагороджена орденом "Знак Пошани".

Обиралася членом Президії Верховного Суду України. Була членом Вищої кваліфікаційної комісії суддів та Вищої кваліфікаційної комісії адвокатури при Кабінеті Міністрів України. Входила до складу експертної групи з питань підготовки проектів міжнародних договорів про правові відносини та правову допомогу в цивільних, шлюбно-сімейних та кримінальних справах і робочої групи з підготовки проекту Цивільного процесуального кодексу.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine **MALYNNYKOVA Lyudmyla Fedorivna**

Constitutional Court Judge Lyudmyla Malynnykova holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine and was decorated with the Order of Honour in 1982. Judge Malynnykova was a member of the expert working group that prepared drafts of international agreements in the area of civil, family, and criminal law, and was a member of the working group that prepared the draft Civil Procedural Code.

Judge Malynnykova was born in 1939 in Kyiv and first worked in a local factory. She graduated from the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko with a specialisation in legal studies in 1965. She began her professional career as Secretary of the Civil Law Collegium of the Supreme Court of Ukraine in 1958 and subsequently was secretary of court sittings, court officer of the Podil District People's Court in Kyiv, and chief consultant of the Civil Law Collegium of the Supreme Court of Ukraine. In 1975 she was appointed to the Leninhradsky District People's Court in Kyiv; in 1978 to the Kyiv Municipal Court, and in 1984 to the Supreme Court of Ukraine.

She served as a member of the Presidium of the Supreme Court of Ukraine and of the Higher Qualifications Commission of Judges and the Higher Qualifications Commission of Advocates at the Cabinet of Ministers of Ukraine.

In September 1996 she was appointed to the Constitutional Court of Ukraine at the Third (Extraordinary) Congress of Ukrainian Judges.

Суддя Конституційного Суду України**МАРТИНЕНКО Петро Федорович**

Народився 1936 року в с. Осівці Брусилівського району Житомирської області в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав 1954 року в Нижньому Тагілі, працюючи помічником тракториста будівельного тресту. Проходив строкову військову службу.

1962 року закінчив Саратовський юридичний інститут, працював викладачем цього вузу.

З 1965 року — в Київському державному університеті імені Т. Г. Шевченка: аспірант, старший викладач, доцент, професор, завідувач кафедри порівняльного правознавства Інституту міжнародних відносин.

У 1991—1996 роках був головним науковим консультантом Секретаріату Верховної Ради (за сумісництвом). У 1992—1993 роках входив до складу Колегії з питань правової політики Державної думи України.

У вересні 1996 року Указом Президента України призначений суддею Конституційного Суду України.

Кандидат юридичних наук.

Нагороджений Почесною відзнакою Президента України — орденом "За заслуги" третього ступеня.

Автор численних наукових праць, серед яких монографії, підручники, навчальні посібники з питань конституційного права, міжнародного публічного права, порівняльного правознавства.

Брав участь у розробці низки законопроектів, зокрема Закону про мови в УРСР, Концепції Договору про Співдружність Суверенних Держав, Декларації про державний суверенітет України, Конституції України, Закону про Конституційний Суд України.

Як експерт МЗС України працював над проектами Європейської Конвенції з питань громадянства та Європейської Хартії регіональних та міноритарних мов, що розроблялись у Раді Європи. У 1992—1996 роках був заступником Представника України у "Венеціанській Комісії" Ради Європи.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine**MARTYENKO Petro Fedorovich**

Constitutional Court Judge Petro Martynenko holds a PhD in Law and has been decorated with the Presidential Merit Award — the Order "For Service", Third Class. He is the author of many scholarly works, including monographs and textbooks on constitutional, international, and comparative law. He participated in the preparation of several draft laws: the Law on Languages in Ukraine, a draft conceptual framework for the Treaty on the Commonwealth of Independent States, a draft of the Declaration on the State Sovereignty of Ukraine, the Constitution of Ukraine, the Law on the Constitutional Court of Ukraine, and others.

As an expert with the Ukrainian Ministry for Foreign Affairs he worked on drafts of the European Convention on Citizenship and the European Charter on Regional and Minority Languages at the Council of Europe. In 1992-96 Judge Martynenko was Deputy Plenipotentiary of Ukraine in the Council of Europe's Venice Commission.

Born in 1936 in Osivtsi, Brusyliv district, Zhytomyr region, he first worked as a driver at a building trust in Nyzhny Tahir. In 1962 Judge Martynenko graduated from the Saratov Law Institute where he later worked as a lecturer. From 1965 he conducted research at Kyiv State University named after Taras Shevchenko first as a post-graduate student, then senior research assistant, assistant professor, professor, and finally Chairman of the Comparative Law Department at the Institute of International Relations. In 1991-96 he was senior scholarly consultant at the Secretariat of the Verkhovna Rada of Ukraine and from 1992-93 Judge Martynenko also served as a member of the Collegium of Experts on Legal Policy of the Ukrainian State Duma.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the President.

Суддя Конституційного Суду України **МИРОНЕНКО Олександр Миколайович**

Народився 1942 року в с. Покровське Веселинівського району Миколаївської області в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав 1959 року слюсарем на суднобудівному заводі у м. Миколаєві. Проходив строкову військову службу.

1971 року закінчив юридичний факультет Одеського державного університету імені І. І. Мечникова, 1977 — Академію суспільних наук у Москві. Працював у комсомольських та партійних органах.

З 1983 року — на науковій роботі в Інституті держави і права АН УРСР: старший науковий співробітник, завідувач відділу історико-політологічних досліджень держави і права України.

У жовтні 1996 року Верховною Радою України призначений суддею Конституційного Суду України.

Доктор філософських наук, професор. Дійсний член Української академії політичних наук, член-кореспондент Академії правових наук України. Заслужений діяч науки і техніки України.

Автор низки монографій, наукових статей, підручників для вузів та видань енциклопедичного характеру. Наукові праці присвячені проблемам історії держави і права, історії правових і політичних вчень, філософії права та політології.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine **MYRONENKO Oleksandr Mykolayovych**

Constitutional Court Judge Oleksandr Myronenko is a Doctor of Philosophy, a Professor, a Full Member of the Ukrainian Academy of Political Sciences, and a Corresponding Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine. Judge Myronenko is the author of several monographs, articles, and textbooks. His scholarly works have primarily focused on issues of the history of state and law, the history of legal and political sciences, the philosophy of law, and political science.

Born in 1942 in Pokrovske, Veselyniv district, Mykolayiv region, he first worked as a metalworker in the Mykolayiv Shipyard. Judge Myronenko graduated from the law department of the Odesa State Institute named after Ilyia Mechnikov in 1971 and from the Academy of Public Sciences in Moscow in 1977. He subsequently worked in the Communist youth organisation and various party organs. From 1983 he conducted research at the Institute of State and Law, Academy of Sciences of Ukraine as a senior research assistant, then chairman of the Department on Historical-Political Research of State and Law.

In October 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the Verkhovna Rada. Honoured Science and Technology Worker of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України**САВЕНКО Микола Дмитрович**

Народився 1944 року в с. Первомайське Безим'янського району Саратовської області в робітничій сім'ї.

1963 року закінчив Луганське технічне училище, працював слюсарем на Луганському тепловозобудівному заводі. Проходив строкову військову службу.

1972 року закінчив правознавчий факультет Харківського юридичного інституту.

Фахову діяльність розпочав стажистом Новотроїцького районного народного суду Херсонської області. 1972 року обраний народним суддею Каланчацького районного народного суду тієї ж області.

З 1983 року — член Херсонського обласного суду, а з 1988 — суддя, заступник голови судової Колегії в цивільних справах Верховного Суду України.

У вересні 1996 року на третьому (позачерговому) з'їзді суддів України призначений суддею Конституційного Суду України.

Має вищий кваліфікаційний клас судді.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine**SAVENKO Mykola Dmytrovych**

Mykola Savenko was born in 1944 in Pervomayske, Bezymyansk district, Saratov region and in 1963 graduated from Luhansk Technical Secondary School.

After working as a metalworker in the Luhansk Diesel Locomotive Factory, Judge Savenko graduated from the legal studies department of the Kharkiv Law Institute in 1972 and began his professional career as an intern in the Novotroyitsk District People's Court in Kherson region. That same year he was appointed to the Kalanchak District People's Court in Kherson region. From 1983 he sat on the Kherson Municipal Court and beginning in 1988 served as judge and Deputy Chairman of the Civil Law Collegium of the Supreme Court of Ukraine.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine at the Third (Extraordinary) Congress of Ukrainian Judges.

Judge Savenko has the higher qualification rank of judges.

Суддя Конституційного Суду України**СЕЛІВОН Микола Федосович**

Народився 1946 року в с. Шестовиця на Чернігівщині в селянській родині.

Трудову діяльність розпочав слюсарем-ремонтником. Проходив строкову військову службу.

1973 року закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Фахову діяльність розпочав у 1973 році стажистом-дослідником Інституту держави і права АН УРСР.

З 1979 року — на відповідальній роботі в апараті Уряду: старший референт юридичної групи, в.о. завідувача юридичного відділу, завідувач юридичного відділу, заступник Міністра Кабінету Міністрів, перший заступник Міністра Кабінету Міністрів.

У вересні 1996 року Указом Президента України призначений суддею Конституційного Суду України.

Кандидат юридичних наук. Заслужений юрист України.

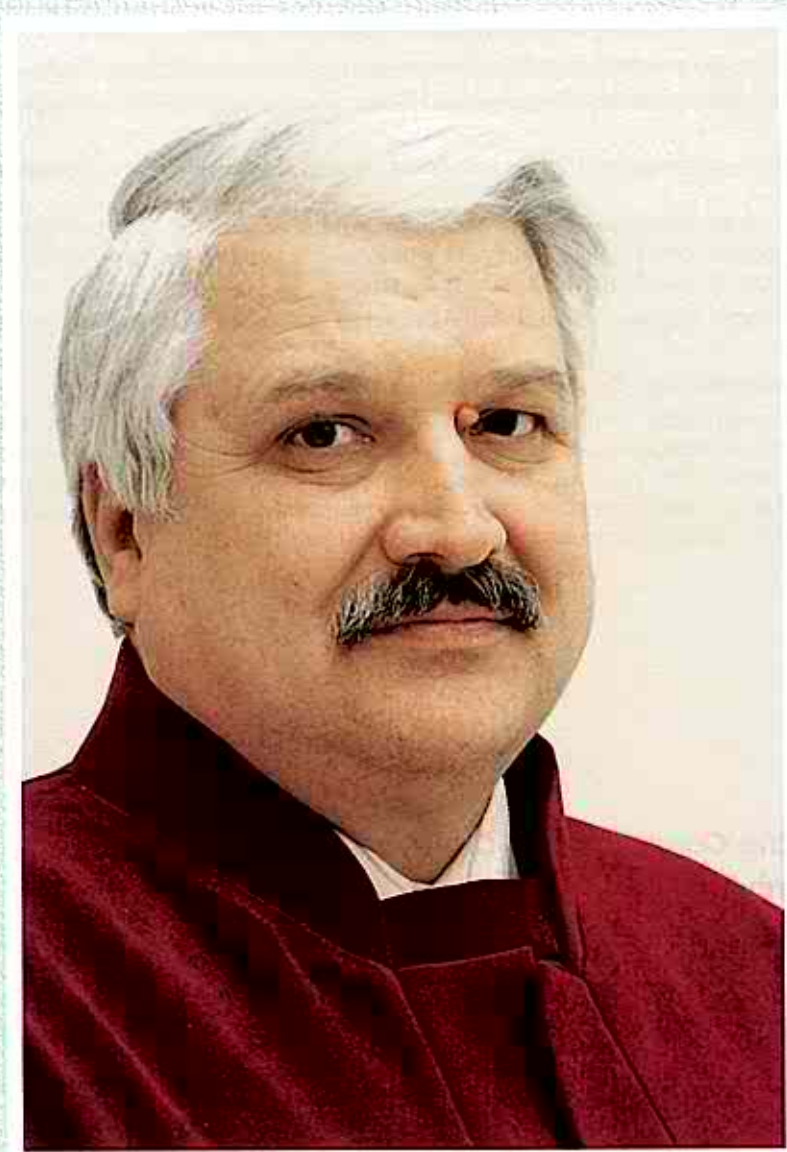
Автор низки монографій з правових питань організації та діяльності Рад. Брав участь у розробці проектів найважливіших законів щодо забезпечення політичної незалежності та економічної самостійності України, становлення ринкової економіки, соціального захисту населення, формування нової системи державного управління та місцевого самоврядування. Як експерт брав участь у розробці проекту Конституції України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine**SELIVON Mykola Fedosovych**

Constitutional Court Judge Mykola Selivon holds a PhD in Law and holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine. He is the author of several scholarly monographs on legal issues regarding the organisation and activities of local representative councils. He participated in the preparation of drafts of significant laws on safeguarding the political sovereignty and economical independence of Ukraine, the introduction of a market economy, social welfare, and the formation of a new system of state government administration and regional self-government. Judge Selivon also participated in the drafting of the new Ukrainian Constitution as an expert.

Born in 1946 in Shestovytsya, Chernihiv region, he first worked as a mechanic. In 1973 he graduated from the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko and began his professional career as a researcher at the Institute of State and Law, Academy of Sciences of the Ukrainian SSR. From 1979 he began working in government as a senior aid of a legal group, then became acting director of a legal department, Deputy Minister of the Cabinet of Ministers, and finally First Deputy Minister of the Cabinet of Ministers.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the President of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України
Секретар Колегії суддів з конституційних подань та звернень
СКОМОРОХА Віктор Єгорович

Народився 1941 року в с. Матросове Солонянського району на Дніпропетровщині в селянській родині.

Працював шофером у колгоспі. Проходив строкову військову службу.

1967 року закінчив правознавчий факультет Харківського юридичного інституту.

Цього ж року розпочав фахову діяльність суддею Краснолуцького міського народного суду на Луганщині, з 1970 року — член Луганського обласного суду.

1976 року обирається суддею Верховного Суду України.

У вересні 1996 року на третьому (позачерговому) з'їзді суддів України призначений суддею Конституційного Суду України. Призначений секретарем Колегії суддів Конституційного Суду України.

Заслужений юрист України.

Брав участь у підготовці проектів Концепції судової реформи в Україні, Закону про статус суддів, проекту Кримінального кодексу та ряду інших законопроектів. Автор багатьох публікацій, присвячених аналізу та застосуванню законодавства, захисту прав людини.

Має вищий кваліфікаційний клас судді.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine
Secretary of the Collegium of Judges for Constitutional
Representations and Claims
СКОМОРОКHA Viktor Yehorovych

Viktor Skomorokha was born in 1941 in Matrosove, Solonyansk district, Dnipropetrovsk region, and first worked as a driver on a collective farm. He graduated from the legal studies department of the Kharkiv Law Institute in 1967 and was first appointed to the Krasny Luch Municipal Court in Luhansk region. From 1970-76 he sat on the Luhansk Municipal Court, and was then appointed to the Supreme Court of Ukraine.

Judge Skomorokha participated in the preparation of the draft Concept Paper on judicial and legal reform in Ukraine, the Law on the Legal Status of Judges, the Criminal Code of Ukraine, and other drafts. He is the author of many publications on the application of legislation and the protection of human rights.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine at the Third (Extraordinary) Congress of Ukrainian Judges. Judge Skomorokha subsequently was appointed by his peers as Secretary of the Collegium of Judges of the Constitutional Court of Ukraine.

Judge Skomorokha holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine.

Judge Skomorokha has the higher qualification rank of judges.

Суддя Конституційного Суду України**ТИХИЙ Володимир Павлович**

Народився 1939 року в м. Теплогорськ Луганської області в родині шахтаря.

Трудову діяльність розпочав слюсарем Ірмінської вуглезбагачувальної фабрики.

1963 року закінчив Харківський юридичний інститут.

З 1963 року працював слідчим прокуратури і помічником прокурора в Луганській і Дніпропетровській областях.

З 1968 року розпочинається наукова і викладацька робота в Харківському юридичному інституті (з 1995 року — Національна юридична академія України імені Я. Мудрого): аспірант, старший викладач, доцент, професор кафедри кримінального права, декан, проректор з навчальної роботи.

У вересні 1996 року Указом Президента України призначений суддею Конституційного Суду України.

Доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України. Заслужений працівник народної освіти України. В 1995 році Міністерством юстиції України вписаний до "Золотої Книги української юстиції".

Автор низки монографій, навчальних посібників з питань кримінального права, кількох публікацій з конституційного права та теорії держави і права. Брав участь у розробці проектів Конституції України, Кримінального кодексу України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine**TYKHY Volodymyr Pavlovych**

Constitutional Court Judge Volodymyr Tykhy is a Doctor of Law, a Corresponding Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, and holds the title of Distinguished Educator. In 1995 he was entered into the honorary "Golden Book of Ukrainian Justice" by the Ministry of Justice of Ukraine. He is the author of several monographs, criminal law texts, and several publications on constitutional law and the theory of state and law. He participated in the preparation of drafts of the Constitution of Ukraine and the Criminal Code of Ukraine.

Born in 1939 in Teplohorsk, Luhansk region, he was first employed as a metalworker at the Irminsk Coal Processing Plant. In 1963 Judge Tykhy graduated from the Kharkiv Law Institute, following which he worked as an investigator in the prosecutor's office and later assistant to the prosecutor in the Luhansk and Dnipropetrovsk regions.

In 1968 he began his professional scholarly and lecture work at the Kharkiv Law Institute (from 1995 — National Law Academy named after Yaroslav Mudry) as a post-graduate student, then became a senior lecturer, assistant professor, and professor at the criminal law department. He ultimately served as dean and pro-rector for curricular matters and methodology.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the President of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України**ЧУБАР Людмила Пантеліївна**

Народилася 1944 року в м. Жданов (нині — Маріуполь) Донецької області в робітничій сім'ї.

1970 року закінчила правознавчий факультет Харківського юридичного інституту.

Трудову діяльність розпочала 1961 року в Жовтневому районному суді м. Жданова діловодом, секретарем судового засідання, судовим виконавцем. 1970 року обрана народним суддею цього ж суду.

З 1979 року — заступник начальника управління юстиції Донецького облвиконкому.

1986 року призначена головою Донецького обласного суду.

У 1980—1991 роках обиралася депутатом Донецької міської та обласної Рад народних депутатів.

У вересні 1996 року на третьому (позачерговому) з'їзді суддів України призначена суддею Конституційного Суду України.

Брала участь у розробці проектів Конституції України, законів про судоустрій, статус суддів, Цивільного кодексу.

Заслужений юрист України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine**CHUBAR Lyudmyla Panteliyivna**

Born in 1944 in Zhdanov (now - Mariupol), Donetsk region, Lyudmyla Chubar graduated from the law department of the Kharkiv Law Institute in 1970.

In 1961 she began her professional career as a clerk, secretary of court sittings, then court officer of the Zhovtnevy District People's Court in Zhdanov. In 1970 she was appointed as judge in that same court. From 1979 Judge Chubar served as Deputy Chairman of the Justice Department of the Donetsk Region Executive Committee. In 1986 she was appointed Chairman of the Donetsk Region Court. Judge Chubar participated in the preparation of drafts of the Constitution of Ukraine, several judicial laws, the Law on the Legal Status of Judges, and various drafts of the Civil Code.

In September 1996 she was appointed to the Constitutional Court of Ukraine at the Third (Extraordinary) Congress of Ukrainian Judges.

Distinguished Lawyer of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України **ШАПОВАЛ Володимир Миколайович**

Народився 1948 року в м. Києві в сім'ї службовців.

1970 року закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. Проходив строкову військову службу.

Фахову діяльність розпочав в Інституті держави і права АН УРСР: аспірант, молодший науковий співробітник відділу міжнародного права і порівняльного правознавства.

З 1976 року працював викладачем, старшим викладачем, доцентом кафедри державно-правових дисциплін Київської вищої школи МВС СРСР.

З 1986 року викладає на юридичному факультеті Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка, обіймає посади доцента, професора кафедри конституційного права, завідувача кафедри прав людини.

У вересні 1996 року Указом Президента України призначений суддею Конституційного Суду України.

Доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України.

Нагороджений Почесною відзнакою Президента України — орденом "За заслуги" третього ступеня.

Автор низки наукових праць, підручників і монографій з проблем теорії держави і права, конституційного права. Як член робочої групи Конституційної комісії брав участь у розробці проекту Конституції України.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine **SHAPOVAL Volodymyr Mykolayovych**

Constitutional Court Judge Volodymyr Shapoval is a Doctor of Law, a Professor, a Corresponding Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, and was decorated with the Presidential Merit Award — the Order "For Service", Third Class. He is the author of several scholarly works, textbooks, and monographs on the theory of state and law and constitutional law. Judge Shapoval also participated in the drafting of the new Ukrainian Constitution.

Born in 1948 in Kyiv, he graduated from the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko in 1970. Judge Shapoval began his professional career at the Institute of State and Law, Academy of Sciences of the Ukrainian SSR as a post-graduate student, then junior research assistant in the Department of International Law and Comparative Law.

From 1976 he worked successively as lecturer, senior lecturer, and assistant professor at the Kyiv Higher School of the USSR Ministry for Internal Affairs. Beginning in 1986 Judge Shapoval lectured at the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko where he was assistant professor and professor in the Constitutional Law Department, and finally Chairman of the Human Rights Department.

In September 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the President of Ukraine.

Суддя Конституційного Суду України **ЯЦЕНКО Станіслав Сергійович**

Народився 1936 року в м. Ічня Чернігівської області в родині вчителів.

1959 року закінчив юридичний факультет Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

Як фахівець почав працювати оперуповноваженим дізнання в Одеській області, адвокатом і завідувачем юридичної консультації на Київщині.

1962 року розпочинається наукова і викладацька діяльність: аспірант, молодший науковий співробітник Сектора держави і права АН УРСР; старший викладач, доцент, завідувач кафедри кримінального права та кримінології, заступник декана, в.о. декана юридичного факультету Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка.

У жовтні 1996 року Верховною Радою України призначений суддею Конституційного Суду України.

Доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Академії правових наук України. Заслужений юрист України.

Автор низки наукових праць, підручників і монографій з питань кримінального права. Науковий та відповідальний редактор науково-практичних коментарів Кримінального кодексу. Входив до складу Робочої групи Кабінету Міністрів України з підготовки проекту Кримінального кодексу.

Judge of the Constitutional Court of Ukraine **YATSENKO Stanislav Serhiyovych**

Constitutional Court Judge Stanislav Yatsenko is a Doctor of Law, a Professor, a Corresponding Member of the Academy of Legal Sciences of Ukraine, and holds the title of Distinguished Lawyer of Ukraine. He is the author of several scholarly texts and monographs on criminal law issues. He has been scholarly and managing editor of commentaries to the Criminal Code and was a member of the working group at the Cabinet of Ministers of Ukraine on drafting the new Criminal Code.

Born in 1936 in Ichnya, Chernihiv region, he graduated from the law school of Kyiv State University named after Taras Shevchenko in 1959. Judge Yatsenko began his professional career as an operation-investigations commissioner, lawyer, and director of a legal advice centre in Kyiv region. In 1962 he began his scholarly and lecture work as, successively, a post-graduate student and junior research assistant at the State and Law Unit of the Ukrainian SSR Academy of Sciences; senior lecturer, assistant professor, Chairman of the Criminal Law and Criminology Department, deputy dean, then acting dean of the law school at Kyiv State University named after Taras Shevchenko.

In October 1996 he was appointed to the Constitutional Court of Ukraine by the Verkhovna Rada.

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

(ВИТЯГИ)

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ЗАСАДИ

Стаття 6. Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову.

Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Стаття 7. В Україні визнається і гарантується місцеве самоврядування.

Стаття 8. В Україні визнається і діє принцип верховенства права.

Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй.

Норми Конституції України є нормами прямої дії. Звернення до суду для захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина безпосередньо на підставі Конституції України гарантується.

Розділ II ПРАВА, СВОБОДИ ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА

Стаття 32. ...Кожному гарантується судовий захист права спростовувати недостовірну інформацію про себе і членів своєї сім'ї та права вимагати вилучення будь-якої інформації, а також право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої збиранням, зберіганням, використанням та поширенням такої недостовірної інформації.

Стаття 55. Права і свободи людини і громадянина захищаються судом.

Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Кожен має право звертатися за захистом своїх прав до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Кожен має право після використання всіх національних засобів правового захисту звертатися за захистом своїх прав і свобод до відповідних міжнародних судових установ чи до відповідних органів міжнародних організацій, членом або учасником яких є Україна.

Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань.

Стаття 64. Конституційні права і свободи людини і громадянина не можуть бути обмежені, крім випадків, передбачених Конституцією України.

Розділ IV ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

Стаття 85. До повноважень Верховної Ради України належить:

28) дострокове припинення повноважень Верховної Ради Автономної Республіки Крим за наявності висновку Конституційного Суду України про порушення нею Конституції України або

законів України; призначення позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

Розділ V **ПРЕЗИДЕНТ УКРАЇНИ**

Стаття 111. ...Рішення про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту приймається Верховною Радою України не менш як трьома четвертими від її конституційного складу після перевірки справи Конституційним Судом України і отримання його висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про імпічмент та отримання висновку Верховного Суду України про те, що діяння, в яких звинувачується Президент України, містять ознаки державної зради або іншого злочину.

Розділ VIII **ПРАВОСУДДЯ**

Стаття 124. Правосуддя в Україні здійснюється виключно судами. Делегування функцій судів, а також привласнення цих функцій іншими органами чи посадовими особами не допускаються.

Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у державі.

Судочинство здійснюється Конституційним Судом України та судами загальної юрисдикції.

Народ безпосередньо бере участь у здійсненні правосуддя через народних засідателів і присяжних.

Судові рішення ухвалюються судами іменем України і є обов'язковими до виконання на всій території України.

Розділ X **АВТОНОМНА РЕСПУБЛІКА КРИМ**

Стаття 137. ...З мотивів невідповідності нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим Конституції України та законам України Президент України може зупинити дію цих нормативно-правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим з одночасним зверненням до Конституційного Суду України щодо їх конституційності.

Розділ XI **МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ**

Стаття 144. ...Рішення органів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України зупиняються у встановленому законом порядку з одночасним зверненням до суду.

Розділ XII **КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ**

Стаття 147. Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

Конституційний Суд України вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Стаття 148. Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України.

Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України.

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту і стаж роботи за фахом не менш як десять років, проживає в Україні протягом останніх двадцяти років та володіє державною мовою.

Суддя Конституційного Суду України призначається на дев'ять років без права бути призначеним на повторний строк.

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України шляхом таємного голосування лише на один трирічний строк.

Стаття 149. На суддів Конституційного Суду України поширюються гарантії незалежності та недоторканності, підстави щодо звільнення з посади, передбачені статтею 126 цієї Конституції, та вимоги щодо несумісності, визначені в частині другій статті 127 цієї Конституції.

Стаття 150. До повноважень Конституційного Суду України належить:

1) вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність):

законів та інших правових актів Верховної Ради України;

актів Президента України;

актів Кабінету Міністрів України;

правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Ці питання розглядаються за зверненнями: Президента України; не менш як сорока п'яти народних депутатів України; Верховного Суду України; Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини; Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

З питань, передбачених цією статтею, Конституційний Суд України ухвалює рішення, які є обов'язковими до виконання на території України, остаточними і не можуть бути оскаржені.

Стаття 151. Конституційний Суд України за зверненням Президента України або Кабінету Міністрів України дає висновки про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

За зверненням Верховної Ради України Конституційний Суд України дає висновок щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Стаття 152. Закони та інші правові акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремій частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності.

Закони, інші правові акти або їх окремі положення, що визнані неконституційними, втрачають чинність з дня ухвалення Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Матеріальна чи моральна шкода, завдана фізичним або юридичним особам актами і діями, що визнані неконституційними, відшкодовується державою у встановленому законом порядку.

Стаття 153. Порядок організації і діяльності Конституційного Суду України, процедура розгляду ним справ визначаються законом.

Розділ XIII **ВНЕСЕННЯ ЗМІН ДО КОНСТИТУЦІЇ УКРАЇНИ**

Стаття 159. Законопроект про внесення змін до Конституції України розглядається Верховною Радою України за наявності висновку Конституційного Суду України щодо відповідності законопроекту вимогам статей 157 і 158 цієї Конституції

Закон України ПРО КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

Розділ I ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДОУСТРОЮ

Глава 1 ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стаття 1. Статус Конституційного Суду України

Конституційний Суд України — єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні.
Конституційний Суд України є юридичною особою, має печатку із зображенням Державного Герба України та своїм найменуванням.

Стаття 2. Завдання Конституційного Суду України

Завданням Конституційного Суду України є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України.

Стаття 3. Нормативне регулювання діяльності Конституційного Суду України

Організація, повноваження та порядок діяльності Конституційного Суду України визначаються Конституцією України та цим Законом.

Конституційний Суд України приймає акти, що регламентують організацію його внутрішньої роботи у відповідності з цим Законом.

Стаття 4. Основні принципи діяльності Конституційного Суду України

Діяльність Конституційного Суду України ґрунтується на принципах верховенства права, незалежності, колегіальності, рівноправності суддів, гласності, повного і всебічного розгляду справ та обґрунтованості прийнятих ним рішень.

Стаття 5. Склад Конституційного Суду України

Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України.

Президент України, Верховна Рада України та з'їзд суддів України призначають по шість суддів Конституційного Суду України.

Стаття 6. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України Президентом України

Президент України проводить консультації з Прем'єр-міністром України та Міністром юстиції України щодо кандидатур на посади суддів Конституційного Суду України.

Призначеною на посаду судді Конституційного Суду України вважається особа, про призначення якої видано Указ Президента України, скріплений підписами Прем'єр-міністра України та Міністра юстиції України.

У разі припинення повноважень судді Конституційного Суду України, який призначався Президентом України, Президент України у місячний строк призначає іншу особу на цю посаду

Стаття 7. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України Верховною Радою України

Верховна Рада України призначає суддів Конституційного Суду України таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів.

Пропозиції щодо кандидатур на посади суддів Конституційного Суду України вносить Голова Верховної Ради України, а також може вносити не менш як 1/4 народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради України; при цьому депутат має право поставити підпис під пропозицією про висунення лише однієї кандидатури і ці підписи депутатів не відкликаються. Відповідний Комітет Верховної Ради України подає Верховній Раді свої висновки щодо кожної кандидатури на посаду судді Конституційного Суду України, внесеної у встановленому порядку.

Призначеними на посади суддів Конституційного Суду України вважаються кандидати, які набрали найбільшу кількість голосів депутатів, але більше половини голосів депутатів від конституційного складу Верховної Ради України. Якщо кілька кандидатів набрали однакову кількість голосів і після їх призначення було б перевищено необхідне для призначення число суддів, щодо цих кандидатів проводиться повторне голосування.

У разі припинення повноважень судді Конституційного Суду України, який призначався Верховною Радою України, Верховна Рада України у місячний строк призначає іншу особу на цю посаду.

За результатами голосування Головою Верховної Ради України підписуються постанови Верховної Ради України про призначення суддів Конституційного Суду України.

Стаття 8. Порядок призначення суддів Конституційного Суду України з'їздом суддів України

З'їзд суддів України за пропозицією делегатів з'їзду відкритим голосуванням більшістю голосів присутніх делегатів з'їзду визначає кандидатури на посади суддів Конституційного Суду України для включення в бюлетені для таємного голосування.

Призначеним на посаду судді Конституційного Суду України вважається кандидат, який у результаті таємного голосування одержав більшість голосів від числа обраних делегатів з'їзду суддів України.

Якщо голосування проводиться щодо кандидатур, число яких перевищує квоту для призначення на посади суддів Конституційного Суду України, призначеними вважаються кандидати, які за умов, визначених у частині другій цієї статті, набрали більше голосів, ніж інші кандидати на ці посади.

У разі припинення повноважень судді Конституційного Суду України, який призначався з'їздом суддів України, з'їзд суддів України у тримісячний строк призначає іншу особу на цю посаду.

За результатами голосування головою і секретарем з'їзду підписуються рішення з'їзду суддів України про призначення суддів Конституційного Суду України.

Стаття 9. Строк повноважень суддів Конституційного Суду України

Суддя Конституційного Суду України призначається строком на дев'ять років без права бути призначеним повторно.

Стаття 10. Форма одягу та нагрудний знак судді Конституційного Суду України

Суддя Конституційного Суду України при відправленні своїх обов'язків на пленарному засіданні, на засіданні Конституційного Суду України та в Колегії суддів Конституційного Суду України повинен бути одягнений у мантию.

Суддя Конституційного Суду України має нагрудний знак, опис і форма якого затверджуються Верховною Радою України.

Стаття 11. Атрибути Конституційного Суду України

Невід'ємними атрибутами Залу засідань Конституційного Суду України є Державний Герб України та Державний Прапор України.

Стаття 12. Місцезнаходження Конституційного Суду України

Конституційний Суд України знаходиться у місті Києві.

Глава 2**ПОВНОВАЖЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ****Стаття 13. Повноваження Конституційного Суду України**

Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки у справах щодо:

1) конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим;

2) відповідності Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість;

3) додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту в межах, визначених статтями 111 та 151 Конституції України;

4) офіційного тлумачення Конституції та законів України.

Стаття 14. Межі повноважень Конституційного Суду України

До повноважень Конституційного Суду України не належать питання щодо законності актів органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування, а також інші питання, віднесені до компетенції судів загальної юрисдикції.

Стаття 15. Підстави для визнання правових актів неконституційними

Підставами для прийняття Конституційним Судом України рішення щодо неконституційності правових актів повністю чи в їх окремих частинах є:

невідповідність Конституції України;

порушення встановленої Конституцією України процедури їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності;

перевищення конституційних повноважень при їх прийнятті.

Глава 3**СУДДІ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ****Стаття 16. Вимоги до судді Конституційного Суду України**

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років.

Судді Конституційного Суду України не можуть належати до політичних партій та профспілок, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

Стаття 17. Вступ на посаду судді Конституційного Суду України

Суддя Конституційного Суду України вступає на посаду з дня складення ним присяги судді Конституційного Суду України.

Суддя Конституційного Суду України при вступі на посаду складає присягу такого змісту: "Урочисто присягаю чесно і сумлінно виконувати високі обов'язки судді Конституційного Суду України, забезпечувати верховенство Конституції України, захищати конституційний лад держави, конституційні права та свободи людини і громадянина".

Суддя Конституційного Суду України складає присягу на засіданні Верховної Ради України, яке проводиться за участю Президента України, Прем'єр-міністра України, Голови Верховного Суду України, не пізніш як через місяць після призначення суддею Конституційного Суду України.

Стаття 18. Статус судді Конституційного Суду України

Статус судді Конституційного Суду України визначається Конституцією України, цим Законом та законами України про статус суддів.

Повноваження судді Конституційного Суду України та його конституційні права і свободи не можуть бути обмежені при введенні воєнного чи надзвичайного стану в Україні або в окремих її місцевостях.

Стаття 19. Повноваження судді Конституційного Суду України

Суддя Конституційного Суду України здійснює попередню підготовку питань для їх розгляду Колегією суддів Конституційного Суду України, Конституційним Судом України, бере участь у розгляді справ.

Суддя Конституційного Суду України має право витребувати від Верховної Ради України, Президента України, Прем'єр-міністра України, Генерального прокурора України, суддів, органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, політичних партій та інших об'єднань громадян, окремих громадян необхідні документи, матеріали та іншу інформацію з питань, що готуються до розгляду Колегією суддів Конституційного Суду України, Конституційним Судом України.

Ухилення від дачі пояснень або відмова від надання документів, матеріалів, інформації судді Конституційного Суду України тягне за собою відповідальність винних осіб згідно з законом.

Суддя Конституційного Суду України має право публічно висловлювати свою думку з питань, що стосуються провадження у Конституційному Суді України лише щодо тих справ, у яких Конституційним Судом України прийнято рішення чи дано висновок.

Стаття 20. Вибори Голови Конституційного Суду України

Голова Конституційного Суду України обирається на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України зі складу суддів Конституційного Суду України лише на один трирічний строк таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів з будь-яким числом кандидатур, запропонованих суддями Конституційного Суду України. У бюлетені може бути залишено не більше однієї кандидатури.

Головою Конституційного Суду України вважається обраний кандидат, за якого проголосувало більше половини конституційного складу суддів Конституційного Суду України.

У разі якщо запропоновано більше двох кандидатів на посаду Голови Конституційного Суду

України і жодного з кандидатів не було обрано, проводиться повторне голосування щодо двох кандидатів, які отримали більшість голосів.

У разі якщо запропоновано не більше двох кандидатів на посаду Голови Конституційного Суду України і жодного з кандидатів не було обрано або Голову Конституційного Суду України не було обрано при повторному голосуванні, проводяться нові вибори з висунуттям інших кандидатур на посаду Голови Конституційного Суду України.

Конституційний Суд України обирає з числа суддів Конституційного Суду України комісію для організації та проведення виборів Голови Конституційного Суду України.

Стаття 21. Повноваження Голови Конституційного Суду України

Голова Конституційного Суду України очолює Конституційний Суд України та організовує його діяльність.

До повноважень Голови Конституційного Суду України належить:

організація роботи колегій суддів Конституційного Суду України, комісій та Секретаріату Конституційного Суду України;

скликання і проведення засідань, пленарних засідань Конституційного Суду України;

розпорядження бюджетними коштами на утримання і забезпечення діяльності Конституційного Суду України відповідно до кошторису, затвердженого Конституційним Судом України;

здійснення інших повноважень, передбачених цим Законом і актами Конституційного Суду України, що регламентують організацію його внутрішньої роботи.

Стаття 22. Заступники Голови Конституційного Суду України

Голова Конституційного Суду України має двох заступників Голови Конституційного Суду України.

Заступники Голови Конституційного Суду України виконують за дорученням Голови Конституційного Суду України окремі його повноваження. У разі відсутності Голови Конституційного Суду України або неможливості здійснення ним своїх повноважень його обов'язки виконує заступник, який є старшим за віком.

У разі відсутності обох заступників обов'язки Голови Конституційного Суду України виконує найстарший за віком суддя Конституційного Суду України.

Заступники Голови Конституційного Суду України обираються за пропозицією Голови Конституційного Суду України лише на один трирічний строк таємним голосуванням шляхом подання бюлетенів у порядку, визначеному статтею 20 цього Закону.

Стаття 23. Припинення повноважень судді Конституційного Суду України

Повноваження судді Конституційного Суду України припиняються у разі:

- 1) закінчення строку призначення;
- 2) досягнення суддею шістдесятип'ятирічного віку;
- 3) неможливості виконувати свої повноваження за станом здоров'я;
- 4) порушення суддею вимог, передбачених частиною другою статті 16 цього Закону;
- 5) порушення суддею присяги;
- 6) набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього;
- 7) припинення його громадянства;
- 8) визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим;
- 9) подання суддею заяви про відставку або про звільнення з посади за власним бажанням.

Рішення про припинення повноважень судді Конституційного Суду України у випадках, передбачених пунктами 1—3, 6—9, приймається на засіданні Конституційного Суду України, а у випадках, передбачених пунктами 4, 5, — Верховною Радою України.

Повноваження судді припиняються у разі його смерті.

Стаття 24. Дострокове звільнення з посади Голови Конституційного Суду України, заступника Голови Конституційного Суду України за їх заявами

Голова Конституційного Суду України, заступник Голови Конституційного Суду України звільняються з посади за їх заявами Конституційним Судом України.

Рішення про дострокове звільнення вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини конституційного складу суддів Конституційного Суду України.

Звільнення з посади Голови Конституційного Суду України, заступника Голови Конституційного Суду України не позбавляє їх повноважень судді Конституційного Суду України.

Стаття 25. Наукові консультанти і помічники суддів Конституційного Суду України

Суддя Конституційного Суду України має наукового консультанта і помічника.

Науковий консультант і помічник виконують доручення судді Конституційного Суду України зі справ конституційного провадження.

Науковий консультант і помічник судді Конституційного Суду України є державними службовцями.

Стаття 26. Позасудова діяльність суддів Конституційного Суду України

Судді Конституційного Суду України мають право брати участь у конференціях, симпозиумах, бути у складі делегацій Конституційного Суду України.

Рішення про службові відрядження суддів Конституційного Суду України приймає Голова Конституційного Суду України, а у разі його відсутності — заступник Голови Конституційного Суду України.

Глава 4

ГАРАНТІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУДДІВ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Стаття 27. Незалежність суддів Конституційного Суду України

Судді Конституційного Суду України при здійсненні своїх повноважень є незалежними і підкоряються лише Конституції України та керуються цим Законом, іншими законами України, крім тих законів або їх окремих положень, що є предметом розгляду Конституційного Суду України.

Стаття 28. Недоторканність особи судді Конституційного Суду України

Особа судді Конституційного Суду України є недоторканною.

Суддя Конституційного Суду України не може бути затриманий чи заарештований без згоди Верховної Ради України до винесення обвинувального вироку судом.

Судді Конституційного Суду України не несуть юридичної відповідальності за результати голосування або висловлювання у Конституційному Суді України та в його колегіях, за винятком відповідальності за образу чи наклеп при розгляді справ, прийнятті рішень та дачі висновків Конституційним Судом України.

Стаття 29. Соціальне і побутове забезпечення суддів Конституційного Суду України

Судді Конституційного Суду України одержують заробітну плату та користуються іншими видами матеріального забезпечення, встановленими законами України про статус суддів.

У разі коли повноваження судді Конституційного Суду України були припинені відповідно до пунктів 1 і 3 частини першої статті 23 цього Закону, за ним зберігається до виходу на пенсію за віком вісімдесят відсотків грошового утримання та інші види матеріального забезпечення, якими користується суддя Конституційного Суду України.

Глава 5

ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Стаття 30. Організація діяльності Конституційного Суду України

Питання провадження у справах та діяльності Конституційного Суду України, його Секретаріату, порядок діловодства, правила внутрішнього розпорядку Конституційного Суду України визначаються Конституцією України, цим Законом та актами Конституційного Суду України, що встановлюють порядок організації внутрішньої роботи Конституційного Суду України.

Стаття 31. Фінансування Конституційного Суду України

Фінансування Конституційного Суду України передбачається в Державному бюджеті України окремим рядком.

Пропозиції щодо обсягу фінансування Конституційного Суду України і проект відповідного кошторису подаються Головою Конституційного Суду України до Кабінету Міністрів України та Верховної Ради України при складанні проекту Державного бюджету України на кожний наступний рік.

Стаття 32. Секретаріат Конституційного Суду України

Організаційне, науково-експертне, інформаційно-довідкове та інше забезпечення діяльності Конституційного Суду України здійснює Секретаріат Конституційного Суду України на чолі з керівником Секретаріату Конституційного Суду України.

Положення про Секретаріат Конституційного Суду України, його структура і штати затверджуються Конституційним Судом України.

Керівник Секретаріату Конституційного Суду України призначається Конституційним Судом України за поданням Голови Конституційного Суду України з числа громадян, які мають право на зайняття посади професійного судді.

Керівник Секретаріату Конституційного Суду України не може належати до політичних партій, мати представницький мандат, брати участь у будь-якій політичній діяльності, обіймати будь-які інші оплачувані посади, виконувати іншу оплачувану роботу, крім наукової, викладацької та творчої.

Керівник та інші посадові особи Секретаріату Конституційного Суду України є державними службовцями.

ПЕРШЕ ПЛЕНАРНЕ ЗАСІДАННЯ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

17 квітня 1997 року

Конституційний Суд України — єдиний орган конституційної юрисдикції в Україні, завданням якого є гарантування верховенства Конституції України як Основного Закону держави на всій території України.

Діяльність Конституційного Суду України ґрунтується на принципах верховенства права, незалежності, колегіальності, рівноправності суддів, гласності, повноти і всебічності розгляду справ та обґрунтованості прийнятих ним рішень.

Конституційний Суд України складається з вісімнадцяти суддів Конституційного Суду України, шість з яких призначає Президент України, шість — Верховна Рада України та шість — з'їзд суддів України.

Суддею Конституційного Суду України може бути громадянин України, який на день призначення досяг сорока років, має вищу юридичну освіту, стаж практичної, наукової або педагогічної роботи за фахом не менше десяти років, володіє державною мовою і проживає в Україні протягом останніх двадцяти років.

Суддя Конституційного Суду України призначається строком на дев'ять років без права бути призначеним повторно.

Відповідно до Закону, Конституційний Суд України почав приймати конституційні подання і конституційні звернення до розгляду з 1 січня 1997 року.

Конституційний Суд України знаходиться у місті Києві. Його тимчасова резиденція — вул. Банкова, 5-7.

CONSTITUTIONAL COURT OF UKRAINE

Фото А. Бовта

The Constitutional Court of Ukraine is the only body of constitutional jurisdiction in Ukraine assigned to guarantee the rule of the Constitution of Ukraine as the Fundamental Law of the state all over the territory of Ukraine.

The activities of the Constitutional Court of Ukraine are based on the principles of the rule of law, independence, collective decision-making, equality of judges, openness, comprehensive and all-round consideration of cases, and taking well-grounded judgements.

The Constitutional Court of Ukraine is composed of 18 Judges of the Constitutional Court of Ukraine, 6 of which are appointed by the President of Ukraine, 6 — by the Verkhovna Rada of Ukraine, and 6 — by the Congress of Judges of Ukraine.

A citizen of Ukraine who has attained the age of forty years on the day of appointment, has a higher education and professional experience of no less than ten years, has resided in Ukraine for the prior twenty years and has command of the state language, may be a Judge of the Constitutional Court of Ukraine.

In conformity with the law the Constitutional Court of Ukraine has started to receive constitutional representations and claims for consideration since 1 January, 1997.

The Constitutional Court of Ukraine is located in Kyiv, its temporary address being 5/7 Bankova street.

Стаття 33. Постійні комісії Конституційного Суду України

Конституційний Суд України на своєму засіданні утворює з числа суддів Конституційного Суду України постійні комісії Конституційного Суду України, що є його допоміжними робочими органами з питань організації його внутрішньої діяльності.

Положення про постійні комісії Конституційного Суду України затверджується Конституційним Судом України на пленарному засіданні.

Голови постійних комісій призначаються Головою Конституційного Суду України на строк своїх повноважень.

Стаття 34. Тимчасові комісії Конституційного Суду України

Конституційний Суд України може утворювати на своїх пленарних засіданнях тимчасові комісії для додаткового дослідження питань, пов'язаних з конституційним провадженням у справі, за участю фахівців у відповідних галузях права.

Стаття 35. Архів Конституційного Суду України

Матеріали діяльності Конституційного Суду України зберігаються в Архіві Конституційного Суду України.

Матеріали справ, щодо яких Конституційним Судом України прийнято рішення або дано висновок, зберігаються в Архіві Конституційного Суду України сто років.

Оригінали рішень та висновків Конституційного Суду України зберігаються в Архіві Конституційного Суду України безстроково.

Інші матеріали щодо діяльності Конституційного Суду України зберігаються в Архіві Конституційного Суду України на загальних підставах, визначених законодавством України.

Положення про Архів Конституційного Суду України затверджується Конституційним Судом України.

Стаття 36. Бібліотека Конституційного Суду України

Для забезпечення Конституційного Суду України нормативно-правовими актами, науковою та іншою спеціальною літературою утворюється Бібліотека Конституційного Суду України.

Положення про Бібліотеку Конституційного Суду України затверджується Конституційним Судом України.

Стаття 37. Друкований орган Конституційного Суду України

Друкованим органом Конституційного Суду України є "Вісник Конституційного Суду України".

Розділ II КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРОВАДЖЕННЯ

Глава 6

ЗВЕРНЕННЯ ДО КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Стаття 38. **Форми звернення до Конституційного Суду України**

Формами звернення до Конституційного Суду України є конституційне подання та конституційне звернення.

Стаття 39. **Конституційне подання**

Конституційне подання — це письмове клопотання до Конституційного Суду України про визнання правового акта (його окремих положень) неконституційним, про визначення конституційності міжнародного договору або про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України. Конституційним поданням є також звернення Верховної Ради України про дачу висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

У конституційному поданні зазначаються:

1) повне найменування органу, посадової особи, які направляють конституційне подання згідно з правом, наданим Конституцією України та цим Законом;

2) відомості про представника за законом або уповноваженого за дорученням;

3) повне найменування, номер, дата прийняття, джерело опублікування (у разі публікації) правового акта, конституційність якого (окремих його положень) оспорується чи який потребує офіційного тлумачення;

4) правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта (його окремих положень) або необхідності в офіційному тлумаченні;

5) дані щодо інших документів і матеріалів, на які посилаються суб'єкти права на конституційне подання (копії цих документів і матеріалів додаються);

6) перелік документів і матеріалів, що додаються.

Конституційне подання, документи та інші матеріали до нього подаються у трьох примірниках.

Стаття 40. **Суб'єкти права на конституційне подання з питань прийняття рішень Конституційним Судом України**

Суб'єктами права на конституційне подання з питань прийняття рішень Конституційним Судом України у випадках, передбачених пунктом 1 статті 13 цього Закону, є Президент України, не менш як сорок п'ять народних депутатів України (підпис депутата не відкликається), Верховний Суд України, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховна Рада Автономної Республіки Крим.

Стаття 41. **Суб'єкти права на конституційне подання з питань дачі висновків Конституційним Судом України**

Суб'єктами права на конституційне подання з питань дачі висновків Конституційним Судом України у випадках, передбачених пунктами 2, 3, 4 статті 13 цього Закону, є:

за пунктом 2 — Президент України, Кабінет Міністрів України;

за пунктом 3 — Верховна Рада України;

за пунктом 4 — Президент України, не менш як сорок п'ять народних депутатів України (підпис депутата не відкликається), Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, Верховний Суд України, Кабінет Міністрів України, інші органи державної влади, Верховна Рада Автономної Республіки Крим, органи місцевого самоврядування.

Стаття 42. Конституційне звернення

Конституційне звернення — це письмове клопотання до Конституційного Суду України про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи.

У конституційному зверненні зазначаються:

- 1) прізвище, ім'я, по батькові громадянина України, іноземця чи особи без громадянства, адреса, за якою особа проживає, або повна назва та місцезнаходження юридичної особи;
- 2) відомості про представника особи за законом або уповноваженого за дорученням;
- 3) статті (окремі положення) Конституції України або Закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України;
- 4) обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України;
- 5) дані щодо інших документів і матеріалів, на які посилаються суб'єкти права на конституційне звернення (копії цих документів і матеріалів додаються);
- 6) перелік документів і матеріалів, що додаються.

Конституційне звернення, документи та інші матеріали до нього подаються у трьох примірниках.

Стаття 43. Суб'єкти права на конституційне звернення з питань дачі висновків Конституційним Судом України

Суб'єктами права на конституційне звернення з питань дачі висновків Конституційним Судом України у випадку, передбаченому пунктом 4 статті 13 цього Закону, є громадяни України, іноземці, особи без громадянства та юридичні особи.

Стаття 44. Відкликання конституційного подання, конституційного звернення

Конституційне подання або конституційне звернення може бути відкликано за письмовою заявою суб'єкта, який його направив до Конституційного Суду України, в будь-який час до дня розгляду на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Процесуальна ухвала про припинення провадження у справі за конституційним поданням, конституційним зверненням, що відкликається, приймається на засіданні Конституційного Суду України.

Стаття 45. Підстави для відмови у відкритті конституційного провадження

Підставами для відмови у відкритті провадження у справі в Конституційному Суді України є:

- 1) відсутність встановленого Конституцією України, цим Законом права на конституційне подання, конституційне звернення;
- 2) невідповідність конституційного подання, конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим Законом;
- 3) невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні, конституційному зверненні.

Глава 7

ПРОВАДЖЕННЯ В СПРАВАХ У КОНСТИТУЦІЙНОМУ СУДІ УКРАЇНИ**Стаття 46. Порядок конституційного провадження у справі**

Відкриття провадження у справі у Конституційному Суді України за конституційним поданням чи конституційним зверненням ухвалюється Колегією суддів Конституційного Суду України або Конституційним Судом України на його засіданні.

Справа, за якою відкрито конституційне провадження, розглядається Конституційним Судом України на пленарному засіданні у порядку та в строк, установлені цим Законом.

Дата розгляду справи Конституційним Судом України визначається Головою Конституційного Суду України.

Стаття 47. Колегії суддів Конституційного Суду України

У складі Конституційного Суду України утворюються колегії суддів для розгляду питань щодо відкриття провадження у справах за конституційними поданнями та колегії суддів для розгляду питань щодо відкриття провадження у справах за конституційними зверненнями.

Рішення про утворення колегій суддів Конституційного Суду України, затвердження складу та призначення секретарів колегій суддів приймається на засіданні Конституційного Суду України протягом першого місяця кожного календарного року.

Секретар Колегії суддів призначається із числа суддів, які входять до складу Колегії, та очолює її.

Стаття 48. Повноваження колегій суддів Конституційного Суду України щодо справ за конституційними поданнями

Колегія суддів Конституційного Суду України у справах за конституційними поданнями більшістю голосів суддів, які входять до її складу, приймає процесуальну ухвалу про відкриття провадження у справі в Конституційному Суді України або про відмову у такому провадженні.

У разі прийняття Колегією суддів Конституційного Суду України процесуальної ухвали про відкриття провадження у справі в Конституційному Суді України ця справа вноситься Головою Конституційного Суду України на розгляд пленарного засідання Конституційного Суду України.

У разі прийняття Колегією суддів процесуальної ухвали про відмову у відкритті провадження в справі секретар Колегії суддів направляє матеріали Голові Конституційного Суду України для розгляду справи на засіданні Конституційного Суду України.

Стаття 49. Повноваження колегій суддів Конституційного Суду України у справах за конституційними зверненнями

Колегія суддів Конституційного Суду України у справах за конституційними зверненнями приймає процесуальну ухвалу про відкриття провадження у справі в Конституційному Суді України або про відмову у такому провадженні в порядку, встановленому статтею 48 цього Закону.

Стаття 50. Засідання Конституційного Суду України

Конституційний Суд України на своїх засіданнях розглядає питання щодо відкриття провадження у справі в Конституційному Суді України у разі прийняття Колегією суддів

Конституційного Суду України процесуальної ухвали про відмову у відкритті такого провадження.

У разі прийняття на засіданні Конституційного Суду України процесуальної ухвали про відкриття провадження у справі в Конституційному Суді України ця справа вноситься Головою Конституційного Суду України на розгляд пленарного засідання Конституційного Суду України.

Прийнята Конституційним Судом України на його засіданні процесуальна ухвала про відмову у відкритті провадження у справі в Конституційному Суді України є остаточною.

На засіданнях Конституційного Суду України розглядаються всі питання, що потребують вирішення Конституційним Судом України, крім тих, що вирішуються на його пленарних засіданнях, відповідно до цього Закону.

Засідання Конституційного Суду України є повноважним, якщо на ньому присутні не менше одинадцяти суддів Конституційного Суду України.

Рішення Конституційного Суду України на його засіданнях приймається, якщо за це рішення проголосувало більше половини суддів Конституційного Суду України, які брали участь у засіданні.

Стаття 51. Пленарні засідання Конституційного Суду України

Конституційний Суд України на своїх пленарних засіданнях розглядає справи, провадження в яких відкрито за конституційними поданнями та конституційними зверненнями, а також інші питання, віднесені до розгляду Конституційним Судом України на його пленарних засіданнях цим Законом.

На пленарних засіданнях Конституційним Судом України приймаються рішення у справах, передбачених пунктом 1 статті 13, та даються висновки у справах, передбачених пунктами 2, 3, 4 статті 13 цього Закону.

Пленарне засідання Конституційного Суду України є повноважним, якщо на ньому присутні не менше дванадцяти суддів Конституційного Суду України.

Рішення Конституційного Суду України приймаються та його висновки даються на пленарному засіданні, якщо за них проголосувало не менше десяти суддів Конституційного Суду України.

Стаття 52. Порядок проведення пленарних засідань, засідань Конституційного Суду України

Порядок проведення пленарних засідань, засідань Конституційного Суду України встановлюється цим Законом та актами Конституційного Суду України, що регламентують організацію його внутрішньої роботи.

На пленарних засіданнях та на засіданнях Конституційного Суду України головує Голова Конституційного Суду України.

Стаття 53. Відповідальність за порушення порядку проведення пленарного засідання Конституційного Суду України

Головуючий на пленарному засіданні Конституційного Суду України забезпечує додержання порядку його проведення.

Учасники конституційного провадження та присутні у Залі засідань Конституційного Суду України попереджуються про необхідність додержання встановленого порядку.

У разі виявлення неповаги до Конституційного Суду України або перешкоджання проведенню його пленарного засідання порушник притягається до встановленої законом відповідальності.

Ухвала про притягнення до відповідальності приймається Конституційним Судом України за

пропозицією головуєного у Залі засідань Конституційного Суду України.

Порушник випроваджується із Залу засідань Конституційного Суду України.

Стаття 54. Забезпечення повноти розгляду справи Конституційним Судом України

Колегія суддів Конституційного Суду України під час підготовки справи, Конституційний Суд України в процесі провадження у справі мають право витребувати від Верховної Ради України, Президента України, Прем'єр-міністра України, Генерального прокурора України, суддів, органів державної влади, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування, посадових осіб, підприємств, установ, організацій усіх форм власності, політичних партій та інших об'єднань громадян і окремих громадян необхідні документи, матеріали та інші відомості, що стосуються справи.

Колегія суддів Конституційного Суду України під час підготовки справи, Конституційний Суд України в процесі провадження у справі в разі необхідності призначають експертизу в справі і вирішують питання щодо залучення до участі в конституційному провадженні експертів.

Колегія суддів Конституційного Суду України під час підготовки справи, Конституційний Суд України в процесі провадження у справі мають право викликати посадових осіб, експертів, свідків, представників за законом та уповноважених за дорученням, громадян, участь яких повинна забезпечити об'єктивний і повний розгляд справи.

Ухилення без поважних причин від явки у Колегію суддів Конституційного Суду України чи в Конституційний Суд України, а так само відмова надати необхідні документи, матеріали та інші відомості або їх умисне приховування тягнуть за собою відповідальність винних осіб за законом.

Стаття 55. Учасники конституційного провадження

Учасниками конституційного провадження є суб'єкти права на конституційне подання і конституційне звернення, їхні представники, а також залучені Конституційним Судом України до участі у розгляді справи органи та посадові особи, свідки, експерти та перекладачі.

Неявка з поважної причини учасника конституційного провадження на пленарне засідання або на засідання Конституційного Суду України може бути підставою для відкладення розгляду справи.

У разі повторної неявки з поважної причини учасника конституційного провадження на пленарне засідання або на засідання Конституційного Суду України Конституційний Суд України може прийняти рішення про розгляд справи на відповідному засіданні за його відсутності.

У разі неявки без поважної причини учасника конституційного провадження Конституційний Суд України приймає рішення за його відсутності.

Стаття 56. Мова конституційного провадження

У Конституційному Суді України провадження ведеться, рішення, ухвали приймаються, висновки даються та оприлюднюються державною мовою.

Учасники конституційного провадження, які не володіють державною мовою, мають право користуватися послугами перекладача. Про свої наміри користуватися послугами перекладача учасники конституційного провадження своєчасно повідомляють Конституційний Суд України.

Стаття 57. Строки конституційного провадження

Строк провадження у справах за конституційними поданнями не повинен перевищувати трьох місяців.

У разі провадження за конституційним поданням, яке визнано Конституційним Судом України невідкладним, строк розгляду такого подання не повинен перевищувати одного місяця.

Строк провадження у справах за конституційними зверненнями не повинен перевищувати шести місяців.

Строки конституційного провадження починають обчислюватися з дня прийняття процесуальної ухвали про відкриття конституційного провадження у справі.

Стаття 58. Об'єднання конституційних проваджень

У разі якщо до Конституційного Суду України надійшло кілька конституційних подань, конституційних звернень, що стосуються того самого питання, вони об'єднуються в одне конституційне провадження у справі.

Стаття 59. Відшкодування витрат учасникам конституційного провадження

Витрати учасників конституційного провадження відшкодовуються з бюджетних коштів за рішенням Конституційного Суду України.

Стаття 60. Державне мито

Конституційне подання або конституційне звернення надсилається до Конституційного Суду України без стягнення державного мита.

Якщо неодноразове направлення конституційного подання, конституційного звернення з того самого питання, що вже розглядалось у Конституційному Суді України, є зловживанням правом, Конституційний Суд України після прийняття рішення про відмову у відкритті провадження у справі може прийняти рішення про стягнення з суб'єкта права на конституційне подання, конституційне звернення державного мита у розмірі, встановленому законом.

Глава 8

РІШЕННЯ І ВИСНОВКИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Стаття 61. Рішення Конституційного Суду України

Конституційний Суд України за результатами розгляду справ щодо конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим приймає рішення.

Конституційний Суд України може визнати неконституційним правовий акт повністю або у окремих його частині.

У разі якщо в процесі розгляду справи за конституційним поданням чи конституційним зверненням виявлено невідповідність Конституції України інших правових актів (їх окремих положень), крім тих, щодо яких відкрито провадження у справі, і які впливають на прийняття рішення чи дачу висновку у справі, Конституційний Суд України визнає такі правові акти (їх окремі положення) неконституційними

Стаття 62. Висновок Конституційного Суду України

Конституційний Суд України дає висновки у справах з питань: офіційного тлумачення Конституції України та законів України; про відповідність Конституції України чинних міжнародних договорів України або тих міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість; щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту.

Стаття 63. Прийняття рішень і дача висновків Конституційним Судом України

Рішення приймаються, висновки даються Конституційним Судом України поіменним голосуванням шляхом опитування суддів Конституційного Суду України.

Пропозиції суддів Конституційного Суду України до проекту рішення чи висновку голосуються у порядку надходження.

Судді Конституційного Суду України не мають права утримуватися від голосування.

Рішення і висновки Конституційного Суду України мотивуються письмово, підписуються окремо судьями Конституційного Суду України, які голосували за їх прийняття і які голосували проти їх прийняття, та оприлюднюються. Вони є остаточними і не підлягають оскарженню.

Підписання суддею Конституційного Суду України рішення, висновку Конституційного Суду України є обов'язковим.

Стаття 64. Окрема думка судді Конституційного Суду України

Окрема думка судді Конституційного Суду України, який підписав рішення чи висновок Конституційного Суду України, викладається суддею Конституційного Суду України у письмовій формі і додається до рішення чи висновку Конституційного Суду України.

Стаття 65. Зміст рішення Конституційного Суду України

Рішення Конституційного Суду України містить:

- 1) найменування рішення, дату і місце прийняття, його номер;
- 2) персональний склад суддів Конституційного Суду України, які брали участь у розгляді справи;
- 3) перелік учасників судового засідання;
- 4) зміст конституційного подання;
- 5) повну назву, дату прийняття, порядковий номер, за яким органом, посадовою особою прийнято правовий акт, конституційність якого розглядається;
- 6) положення Конституції України, якими керувався Конституційний Суд України при прийнятті рішення;
- 7) мотивувальну частину рішення;
- 8) резолютивну частину рішення;
- 9) обов'язкове зазначення того, що рішення Конституційного Суду України є остаточним і оскарженню не підлягає.

Стаття 66. Зміст висновку Конституційного Суду України

Висновок Конституційного Суду України містить:

- 1) найменування висновку, дату і місце дачі висновку, його номер;

- 2) персональний склад суддів Конституційного Суду України, які брали участь у розгляді справи;
- 3) перелік учасників судового засідання;
- 4) зміст конституційного подання, конституційного звернення;
- 5) положення Конституції України, якими керувався Конституційний Суд України при дачі висновку;
- 6) мотивувальну частину висновку;
- 7) резолютивну частину висновку;
- 8) обов'язкове зазначення того, що висновок Конституційного Суду України є остаточним і оскарженню не підлягає.

Стаття 67. Офіційне оприлюднення рішень і висновків Конституційного Суду України

Рішення і висновки Конституційного Суду України підписуються не пізніше семи днів після прийняття рішення, дачі висновку.

Рішення і висновки Конституційного Суду України офіційно оприлюднюються наступного робочого дня після їх підписання.

Рішення і висновки Конституційного Суду України разом з окремою думкою суддів Конституційного Суду України публікуються у "Віснику Конституційного Суду України" та в інших офіційних виданнях України.

Стаття 68. Підстава для відкриття нового провадження у справі

Конституційний Суд України відкриває нове провадження у справі при виявленні нових обставин по справі, які не були предметом його розгляду, але які існували на час розгляду і прийняття рішення або дачі висновку в справі.

Стаття 69. Обов'язковість рішень і висновків Конституційного Суду України

Рішення і висновки Конституційного Суду України рівною мірою є обов'язковими до виконання.

Стаття 70. Порядок виконання рішень і висновків Конституційного Суду України

Копії рішень і висновків Конституційного Суду України надсилаються наступного робочого дня після їх офіційного оприлюднення суб'єкту права на конституційне подання чи конституційне звернення, з ініціативи якого розглядалася справа, до Міністерства юстиції України, а також до органу влади, що прийняв правовий акт, який був предметом розгляду в Конституційному Суді України.

У разі необхідності Конституційний Суд України може визначити у своєму рішенні, висновку порядок і строки їх виконання, а також покласти на відповідні державні органи обов'язки щодо забезпечення виконання рішення, додержання висновку.

Конституційний Суд України має право зажадати від органів, зазначених у цій статті, письмового підтвердження виконання рішення, додержання висновку Конституційного Суду України.

Невиконання рішень та недодержання висновків Конституційного Суду України тягнуть за собою відповідальність згідно з законом.

Розділ III

ОСОБЛИВОСТІ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Глава 9

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ПУНКТОМ 1 СТАТТІ 13 ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 71. Направлення конституційних подань

Суб'єкти права на конституційне подання, визначені у статті 40 цього Закону, направляють до Конституційного Суду України конституційні подання, в яких викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим.

Суб'єкти права на конституційне подання призначають до трьох представників для участі у розгляді справи.

Стаття 72. Участь у конституційному провадженні

Конституційний Суд України обов'язково залучає до участі в провадженні у справі представників органів влади, акти яких оспоруються за конституційним поданням щодо їх конституційності.

Стаття 73. Рішення у справах

Конституційний Суд України приймає рішення щодо конституційності актів, зазначених у пункті 1 статті 13 цього Закону.

У разі якщо ці акти або їх окремі положення визнаються такими, що не відповідають Конституції України (неконституційними), вони оголошуються нечинними і втрачають чинність від дня прийняття Конституційним Судом України рішення про їх неконституційність.

Стаття 74. Врегулювання правовідносин, що виникли внаслідок дії акта, визнаного неконституційним

Конституційний Суд України може вказати на преюдиціальність свого рішення при розгляді судами загальної юрисдикції позовів у зв'язку з правовідносинами, що виникли внаслідок дії неконституційного акта.

Глава 10

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЩОДО КОНСТИТУЦІЙНОСТІ ПРАВОВИХ АКТИВ, ЩО ВИКЛИКАЮТЬ СПІР СТОСОВНО ПОВНОВАЖЕНЬ КОНСТИТУЦІЙНИХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ, ОРГАНІВ ВЛАДИ АВТОНОМНОЇ РЕСПУБЛІКИ КРИМ ТА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Стаття 75. Підстави для конституційного подання

Підставою для конституційного подання є наявність спору стосовно повноважень конституційних органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим

та органів місцевого самоврядування, якщо один із суб'єктів права на конституційне подання, визначених у статті 40 цього Закону, вважає, що правові акти, зазначені в пункті 1 статті 13 цього Закону і якими встановлено повноваження зазначених органів, не відповідають Конституції України.

Стаття 76. Право на участь у справі

Кожний із суб'єктів права на конституційне подання, визначених у статті 40 цього Закону, може звернутись до Конституційного Суду України з конституційним поданням стосовно повноважень конституційних органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування на будь-якій стадії конституційного провадження, якщо він вважає, що рішення Конституційного Суду України у справі може вплинути на обсяг їх повноважень.

Стаття 77. Резолютивна частина рішення

У резолютивній частині рішення Конституційного Суду України дається висновок щодо конституційності правового акта, яким встановлено повноваження конституційних органів державної влади України, органів влади Автономної Республіки Крим та органів місцевого самоврядування.

Глава 11

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ ЩОДО КОНСТИТУЦІЙНОСТІ АКТІВ ПРО ПРИЗНАЧЕННЯ ВИБОРІВ, ВСЕУКРАЇНСЬКОГО РЕФЕРЕНДУМУ ЧИ МІСЦЕВОГО РЕФЕРЕНДУМУ В АВТОНОМНІЙ РЕСПУБЛІЦІ КРИМ

Стаття 78. Строки направлення конституційного подання

Конституційне подання з питань дачі висновків щодо конституційності актів про призначення виборів, всеукраїнського референдуму чи місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим може бути направлено до Конституційного Суду України в строк не пізніше місяця від дня офіційного оголошення дати призначення, відміни або відстрочення у встановленому порядку виборів, всеукраїнського референдуму чи місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим.

Стаття 79. Предмет розгляду

Конституційний Суд України розглядає питання щодо конституційності правових актів Верховної Ради України, актів Президента України та правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим про призначення виборів, всеукраїнського референдуму чи місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим.

Стаття 80. Участь у конституційному провадженні

Конституційний Суд України може залучити до участі у розгляді справи представників органів, які призначили вибори, всеукраїнський референдум чи місцевий референдум в Автономній Республіці Крим, та органів, на які покладено обов'язки щодо проведення виборів чи референдумів, представника Центральної виборчої комісії, а також представників органів влади, органів місцевого самоврядування чи органів, на які покладено повноваження щодо проведення виборів, референдумів.

У разі необхідності Конституційний Суд України може залучити до участі у розгляді справи представників політичних партій, інших об'єднань громадян.

Стаття 81. Резолютивна частина рішення

У резолютивній частині рішення Конституційного Суду України дається висновок щодо конституційності актів про призначення виборів, всеукраїнського референдуму чи місцевого референдуму в Автономній Республіці Крим.

У разі визнання таких актів неконституційними у рішенні Конституційного Суду України зазначається про припинення діяльності всіх органів, які були створені для проведення цих виборів чи референдумів, про знищення бюлетенів, агітаційних матеріалів і про припинення фінансування заходів щодо проведення виборів чи референдумів та повернення в доход держави перерахованих, але не використаних коштів.

Глава 12**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ
ЩОДО ВІДПОВІДНОСТІ ПОЛОЖЕНЬ ЧИННИХ ПРАВОВИХ АКТІВ,
ЗАЗНАЧЕНИХ У ПУНКТІ 1 СТАТТІ 13 ЦЬОГО ЗАКОНУ
КОНСТИТУЦІЙНИМ ПРИНЦИПАМ І НОРМАМ
СТОСОВНО ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА****Стаття 82. Підстави для порушення питання про відкриття
конституційного провадження**

Підставами для порушення питання про відкриття провадження у справі щодо відповідності норм чинного законодавства принципам і нормам Конституції України стосовно прав та свобод людини і громадянина є:

- 1) наявність спірних питань щодо конституційності прийнятих і оприлюднених у встановленому порядку законів, інших правових актів;
- 2) виникнення спірних питань щодо конституційності правових актів, виявлених у процесі загального судочинства;
- 3) виникнення спірних питань щодо конституційності правових актів, виявлених органами виконавчої влади у процесі їх застосування та Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини у процесі його діяльності.

Стаття 83. Питання конституційності, що виникають у процесі загального судочинства

У разі виникнення у процесі загального судочинства спору щодо конституційності норми закону, яка застосовується судом, провадження у справі зупиняється.

За таких умов відкривається конституційне провадження у справі і справа розглядається Конституційним Судом України невідкладно.

Глава 13

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ
ЩОДО КОНСТИТУЦІЙНОСТІ ПРАВОВИХ АКТІВ,
ЯКИМИ СУПЕРЕЧЛИВО РЕГУЛЮЄТЬСЯ ПОРЯДОК РЕАЛІЗАЦІЇ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА**

Стаття 84. Предмет конституційного провадження та порядок його відкриття

Предметом конституційного провадження у справах щодо конституційності норм законів, якими суперечливо регулюється порядок реалізації конституційних прав та свобод людини і громадянина, є вирішення спірних питань щодо конституційності норм двох чи більше законів або актів міжнародного права, визнаних обов'язковими на території України, що встановлюють різний порядок реалізації одних і тих самих конституційних прав та свобод, чим суттєво обмежуються можливості їх використання.

Стаття 85. Порядок відкриття провадження у справі та особливості змісту рішення

Конституційне провадження у справі відкривається за ініціативою суб'єктів права на конституційне подання, визначених у статті 40 цього Закону.

У рішенні Конституційного Суду України визначається, норми якого закону є конституційними, а якого — неконституційними і нечинними.

Глава 14

**ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ,
ПЕРЕДБАЧЕНИХ ПУНКТОМ 2 СТАТТІ 13 ЦЬОГО ЗАКОНУ**

Стаття 86. Предмет провадження у справі

Конституційний Суд України розглядає справи і дає висновки щодо конституційності:

- 1) чинних міжнародних договорів України;
- 2) міжнародних договорів України, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.

Стаття 87. Дача висновків щодо конституційності чинних міжнародних договорів

Питання щодо конституційності чинного міжнародного договору розглядається Конституційним Судом України за конституційним поданням Президента України, Кабінету Міністрів України.

У разі дачі висновків про невідповідність міжнародного договору Конституції України Конституційний Суд України у цьому ж провадженні вирішує також питання щодо неконституційності цього договору чи його окремих частин.

Стаття 88. Дача висновків щодо конституційності міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість

Питання щодо конституційності міжнародних договорів, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість, розглядаються Конституційним Судом України за конституційним поданням Президента України, Кабінету Міністрів України до прийняття Верховною Радою України відповідного закону.

Відкриття конституційного провадження у цих справах зупиняє розгляд Верховною Радою України питання щодо надання згоди на їх обов'язковість.

Стаття 89. Розгляд справ щодо конституційності правових актів про набрання міжнародними договорами чинності для України

Питання щодо конституційності правових актів Верховної Ради України, Президента України або Кабінету Міністрів України про набрання міжнародними договорами чинності для України розглядаються Конституційним Судом України відповідно до пункту 1 статті 13 за конституційними поданнями суб'єктів, визначених у статті 40 цього Закону.

Під час розгляду справи щодо конституційності правового акта, зазначеного у частині першій цієї статті, Конституційний Суд України одночасно дає висновок щодо конституційності міжнародного договору України, що набрав чинності за цим правовим актом.

Глава 15

ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ, ПЕРЕДБАЧЕНИХ ПУНКТОМ 3 СТАТТІ 13 ЦЬОГО ЗАКОНУ

Стаття 90. Відкриття конституційного провадження у справі щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту

Підставою для відкриття конституційного провадження у справі є конституційне подання Верховної Ради України з питання дачі висновку щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту.

До зазначеного конституційного подання Верховної Ради України додаються такі документи та матеріали:

- щодо ініціювання питання про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту;
- про створення та роботу спеціальної тимчасової слідчої комісії Верховної Ради України для проведення розслідування, висновки і пропозиції цієї комісії;
- про розгляд Верховною Радою України висновків і пропозицій тимчасової слідчої комісії;
- рішення Верховної Ради України про звинувачення Президента України у вчиненні державної зради або іншого злочину;
- рішення Верховної Ради України про звернення до Конституційного Суду України.

Стаття 91. Закриття конституційного провадження

Відставка за власним бажанням Президента України, якому пред'явлено звинувачення, є підставою для закриття конституційного провадження у справі.

Притягнення цієї особи до судової відповідальності здійснюється в такому разі у загальному порядку.

Стаття 92. Висновок Конституційного Суду України

Конституційний Суд України дає висновок у справі щодо додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпичменту відповідно до частини шостої статті 111 Конституції України.

Глава 16**ПРОВАДЖЕННЯ У СПРАВАХ,
ПЕРЕДБАЧЕНИХ ПУНКТОМ 4 СТАТТІ 13 ЦЬОГО ЗАКОНУ****Стаття 93. Підстава для конституційного подання**

Підставою для конституційного подання щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є практична необхідність у з'ясуванні або роз'ясненні, офіційній інтерпретації положень Конституції України та законів України.

У разі відкриття конституційного провадження у такій справі Конституційний Суд України повідомляє про це у десятиденний строк суб'єктів права на конституційне подання, які звернулися з таким поданням.

Стаття 94. Підстава для конституційного звернення

Підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод.

Стаття 95. Резолютивна частина висновку Конституційного Суду України

У резолютивній частині висновку Конституційного Суду України офіційно тлумачаться положення Конституції України та законів України, щодо яких було подано конституційне подання чи конституційне звернення.

У разі якщо при тлумаченні Закону України (його окремих положень) була встановлена наявність ознак його невідповідності Конституції України, Конституційний Суд України у цьому ж провадженні вирішує питання щодо неконституційності цього Закону

Розділ IV

ПРИКІНЦЕВІ ТА ПЕРЕХІДНІ ПОЛОЖЕННЯ

1. Цей Закон набирає чинності з дня його опублікування.
2. З набранням чинності цим Законом втрачають чинність Закон України від 3 червня 1992 року "Про Конституційний Суд України" зі змінами від 4 лютого 1993 року та Постанова Верховної Ради України від 3 червня 1992 року "Про порядок введення в дію Закону України "Про Конституційний Суд України".
3. Юрисдикція Конституційного Суду України з питань про відповідність Конституції України (конституційність) поширюється на:
 - 1) закони України та інші правові акти Верховної Ради України, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийняті після набуття чинності Конституцією України;
 - 2) закони України та інші правові акти Верховної Ради України, її органів, акти Президента України, акти Кабінету Міністрів України, правові акти Верховної Ради Автономної Республіки Крим, прийняті до набуття чинності Конституцією України;
 - 3) усі чинні міжнародні договори України або ті міжнародні договори, що вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість.
4. Конституційний Суд України починає приймати конституційні подання і конституційні звернення до розгляду з 1 січня 1997 року.
5. Засідання Верховної Ради України для складання присяги суддями Конституційного Суду України призначається не пізніше ніж через місяць після першого призначення суддів Конституційного Суду України.
6. Перше спеціальне пленарне засідання Конституційного Суду України для обрання Голови Конституційного Суду України скликається у день складення присяги суддями, які утворюють повноважний склад Конституційного Суду України.

Це засідання проводиться під головуванням найстаршого за віком судді Конституційного Суду України.
7. До вирішення Верховною Радою України питання про створення комітетів Верховної Ради України функції Комітету Верховної Ради України, визначені у частині другій статті 7 цього Закону, виконує постійна Комісія Верховної Ради України.
8. Витрати на утримання Конституційного Суду України, що будуть провадитися до 1 січня 1997 року, здійснюються за рахунок Верховної Ради України з відшкодуванням цих витрат з резервного фонду Кабінету Міністрів України.
9. Кабінетом Міністрів України у тримісячний строк від дня набрання чинності цим Законом надається у місті Києві окремий будинок для розміщення Конституційного Суду України, його підрозділів і служб, здійснюється його устаткування, а також вирішуються питання щодо фінансового і матеріально-технічного забезпечення діяльності Конституційного Суду України.

м. Київ
16 жовтня 1996 року

Президент України
Л. Кучма

РЕГЛАМЕНТ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Преамбула

Регламент Конституційного Суду України визначає порядок обрання Голови Конституційного Суду України та його заступників; утворення Колегій суддів, постійних і тимчасових комісій Конституційного Суду України; призначення секретарів Колегій суддів; призначення керівника Секретаріату Конституційного Суду України; повноваження та порядок проведення засідань Колегій суддів, засідань і пленарних засідань Конституційного Суду України; порядок підготовки матеріалів за конституційними поданнями та конституційними зверненнями до розгляду на пленарних засіданнях Конституційного Суду України; порядок розгляду справ; основні правила етикету на пленарних засіданнях; особливості діловодства в Конституційному Суді України, інші питання внутрішньої діяльності Конституційного Суду України.

Розділ I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Глава I

Вибори Голови Конституційного Суду України, заступників Голови, призначення секретарів Колегій суддів, керівника Секретаріату Конституційного Суду України та їх повноваження

§ 1. Вибори Голови Конституційного Суду України

1. Голова Конституційного Суду України обирається таємним голосуванням на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України із числа суддів Конституційного Суду України не пізніше двомісячного строку з дня, коли посада Голови стала вакантною.

2. На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України головує один із заступників Голови Конституційного Суду України. Якщо до списку кандидатур на посаду Голови Конституційного Суду України внесено кандидатуру судді, який є головуючим, то на засіданні головує старший за віком суддя, не внесений до списку кандидатур.

3. Спеціальне пленарне засідання Конституційного Суду України вважається

повноважним, якщо на ньому присутні не менш як дванадцять суддів Конституційного Суду України.

4. На спеціальному пленарному засіданні Конституційним Судом України відкритим голосуванням затверджується форма бюлетеня для голосування по виборах Голови Конституційного Суду України та форма протоколу голосування.

5. Головуючий на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України вносить пропозицію щодо висунення кандидатур на посаду Голови Конституційного Суду України.

6. До списку кандидатур на посаду Голови Конституційного Суду України вноситься будь-яке число кандидатур, які дали згоду балотуватися на посаду Голови. Кандидатури на посаду Голови заслуховуються на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України.

7. Список кандидатур на посаду Голови Конституційного Суду України затверджується на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України відкритим голосуванням і оформляється протоколом, який підписується головоючим на засіданні.

8. На спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України із числа суддів Конституційного Суду України обирається комісія для організації та проведення виборів Голови Конституційного Суду України у складі трьох суддів із числа суддів, які не балотуються на посаду Голови Конституційного Суду України. Головуючий на засіданні Конституційного Суду України не може обиратися до складу комісії.

9. Комісія для організації та проведення виборів Голови Конституційного Суду України обирає зі свого складу відкритим голосуванням голову комісії, про що складається протокол.

10. Комісія для організації та проведення виборів Голови Конституційного Суду України забезпечує виготовлення бюлетенів для таємного голосування. На звороті бюлетенів підписується головоючий на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України і ставиться відтиск печатки Конституційного Суду України.

Бюлетені без підпису головоючого та відтиску печатки є недійсними.

11. Комісія для організації та проведення виборів Голови Конституційного Суду України вносить у бюлетені для таємного голосування в алфавітному порядку прізвища, ім'я та по батькові кандидатів на посаду Голови.

Судді Конституційного Суду України розписуються про одержання бюлетенів в окремому списку. Бюлетені, що залишилися, погашаються.

12. Суддя Конституційного Суду України при голосуванні залишає в списку для таємного голосування прізвище не більш як одного кандидата на посаду Голови Конституційного Суду України, закресливши прізвища інших кандидатів.

Бюлетені, в яких залишено прізвища двох або більше кандидатів, є недійсними.

Бюлетені, в яких викреслено прізвища усіх кандидатів, є дійсними.

13. Комісія для організації та проведення виборів Голови Конституційного Суду України забезпечує таємність голосування. Після проведення таємного голосування комісія перевіряє дійсність бюлетенів, підраховує голоси "за" і "проти" кожного

кандидата, складає протокол голосування, який підписується головою і членами комісії.

Протокол голосування оголошується головою комісії на спеціальному пленарному засіданні Конституційного Суду України і затверджується більшістю голосів від загальної кількості суддів Конституційного Суду України, що беруть участь у засіданні.

14. Обраним на посаду Голови Конституційного Суду України вважається кандидат, за якого проголосувало не менше десяти суддів Конституційного Суду України.

15. У разі, якщо жоден із кандидатів на посаду Голови Конституційного Суду України не одержав необхідної кількості голосів, за рішенням комісії проводиться повторне голосування по двох кандидатах, які одержали найбільшу кількість голосів.

Якщо два і більше кандидатів на посаду Голови одержали найбільшу однакову кількість голосів, повторне голосування проводиться по цих кандидатах.

У разі, якщо один із кандидатів одержав більшу, але не одержав необхідної кількості голосів, а інші за ним два і більше кандидатів одержали однакову кількість голосів, повторне голосування проводиться по всіх цих кандидатах.

16. Якщо при повторному голосуванні Голову Конституційного Суду України не обрано, проводяться нові вибори з висуненням нових кандидатур, що не були включені до бюлетеня при перших виборах, у порядку, передбаченому Законом України "Про Конституційний Суд України" та цим Регламентом.

17. Спеціальне пленарне засідання Конституційного Суду України протоколюється. Протокол засідання підписується головуючим.

18. Матеріали спеціального пленарного засідання Конституційного Суду України передаються головуючим керівникові Секретаріату Конституційного Суду України. Керівник Секретаріату опечатує ці матеріали у присутності головуючого та обраного Голови Конституційного Суду України і передає їх за актом на зберігання в Архів Конституційного Суду України.

§ 2. Повноваження Голови Конституційного Суду України

1. Голова Конституційного Суду України крім повноважень, визначених Законом України "Про Конституційний Суд України":

— подає на затвердження Конституційного Суду України проект кошторису витрат на кожний наступний рік;

— подає на затвердження Конституційного Суду України план роботи Конституційного Суду України на кожний квартал року;

— скликає чергові, а також з власної ініціативи або на вимогу не менше трьох суддів Конституційного Суду України позачергові засідання Конституційного Суду України з організаційних та інших питань діяльності Конституційного Суду України;

— видає розпорядження;

— призначає на посади радників та помічників Голови Конституційного Суду України, наукових консультантів та помічників суддів Конституційного Суду України за

пропозицією суддів, заступників керівника Секретаріату Конституційного Суду України, керівників самостійних структурних підрозділів Секретаріату Конституційного Суду України та їх заступників, керівників інших структурних підрозділів, кандидатури яких на посади погоджуються на засіданні Конституційного Суду України, та їх заступників;

— присвоює ранги державного службовця працівникам Секретаріату Конституційного Суду України;

— застосовує до працівників Секретаріату Конституційного Суду України заходи заохочення та дисциплінарного стягнення;

— звітує протягом січня кожного року на пленарному засіданні Конституційного Суду України про діяльність Конституційного Суду України, а також щоквартально інформує суддів Конституційного Суду України про свою діяльність на засіданні Конституційного Суду України;

— представляє Конституційний Суд України у відносинах з органами державної влади України та органами інших держав і міжнародних організацій;

— виступає від імені Конституційного Суду України з офіційними заявами.

2. Текст офіційної заяви Конституційного Суду України затверджується на його засіданні з ініціативи Голови Конституційного Суду України або не менше трьох суддів Конституційного Суду України.

3. Голова Конституційного Суду України не може ухилитись від виступу з офіційною заявою Конституційного Суду України.

Судді, які залишились у меншості при затвердженні тексту офіційної заяви, не мають права прилюдно заявляти про незгоду з нею.

§ 3. Заступники Голови Конституційного Суду України

1. Заступники Голови Конституційного Суду України обираються відповідно до статті 22 Закону України "Про Конституційний Суд України" та пунктів 1, 3, 4, 6 — 18 § 1 цього Регламенту.

2. Кандидатури на посади заступників Голови Конституційного Суду України пропонуються Головою Конституційного Суду України.

3. Заступники Голови Конституційного Суду України наділяються окремими повноваженнями Голови Конституційного Суду України за його розпорядженням.

§ 4. Секретарі Колегій суддів Конституційного Суду України

1. Секретарі Колегій суддів Конституційного Суду України призначаються на засіданні Конституційного Суду України на строк повноважень Колегій відкритим голосуванням із числа кандидатур, запропонованих суддями відповідної Колегії.

2. Протокол засідання Конституційного Суду України про призначення секретарів Колегій суддів Конституційного Суду України передається в Архів Конституційного

Суду України, копія протоколу — у Відділ кадрів Секретаріату Конституційного Суду України.

3. Секретар Колегії суддів:

— очолює Колегію та організовує її роботу з питань розгляду конституційних подань та конституційних звернень, які надійшли до Колегії суддів;

— головує на засіданні Колегії суддів;

— вносить пропозицію на засіданні Конституційного Суду України про заміну судді-доповідача у справі в разі його неможливості брати участь у підготовці та розгляді матеріалів справи за конституційним поданням, конституційним зверненням;

— вносить на розгляд Конституційного Суду України пропозицію щодо тимчасового введення до складу Колегії суддів судді Конституційного Суду України з іншої Колегії у разі неможливості проводити протягом тривалого часу засідання Колегії через відсутність кворуму;

— звітує щоквартально про роботу Колегії суддів на засіданні Конституційного Суду України;

— вирішує інші питання організації роботи Колегії суддів.

§ 5. Керівник Секретаріату Конституційного Суду України

1. Керівник Секретаріату Конституційного Суду України призначається Конституційним Судом України на його засіданні.

Кандидатура на посаду керівника Секретаріату Конституційного Суду України пропонується Головою Конституційного Суду України із числа громадян України, які мають право на зайняття посади професійного судді.

Кандидатура на цю посаду обговорюється на засіданні Конституційного Суду України.

2. У разі відхилення кандидатури на посаду керівника Секретаріату Голова Конституційного Суду України пропонує іншу кандидатуру.

3. Рішення про призначення керівника Секретаріату Конституційного Суду України приймається відкритим голосуванням більшістю присутніх на засіданні Конституційного Суду України.

4. Повноваження керівника Секретаріату Конституційного Суду України визначаються Положенням про Секретаріат Конституційного Суду України.

Глава II

**Пленарні засідання та засідання
Конституційного Суду України****§ 6. Пленарні засідання Конституційного Суду України**

1. Конституційний Суд України на своїх пленарних засіданнях:
 - приймає рішення та дає висновки у справах за конституційними поданнями та конституційними зверненнями;
 - затверджує положення про постійні комісії;
 - приймає рішення про утворення тимчасових комісій, затверджує їх персональний склад та призначає голів цих комісій.
2. Пленарне засідання Конституційного Суду України є повноважним, якщо на ньому присутні не менш як дванадцять суддів Конституційного Суду України.
3. Рішення, висновок Конституційного Суду України вважаються прийнятими, якщо за них проголосувало не менше десяти суддів Конституційного Суду України.
4. Пленарне засідання Конституційного Суду України скликається з ініціативи Голови Конституційного Суду України, його заступників, Колегії суддів та постійних комісій або не менше трьох суддів Конституційного Суду України.
5. Пленарне засідання Конституційного Суду України скликає Голова Конституційного Суду України не пізніше як у двотижневий строк з дня надходження ініціативи про скликання пленарного засідання.
6. Про дату скликання та порядок денний пленарного засідання Конституційного Суду України керівник Секретаріату повідомляє суддів Конституційного Суду України та його учасників не пізніше як за десять днів до дня скликання засідання.
7. Порядок денний пленарного засідання Конституційного Суду України визначається Головою Конституційного Суду України і затверджується на засіданні.
8. На пленарному засіданні головує Голова Конституційного Суду України, за його відсутності — старший за віком заступник Голови Конституційного Суду України, а у разі відсутності і заступників — старший за віком суддя Конституційного Суду України.

§ 7. Засідання Конституційного Суду України

1. Конституційний Суд України на своїх засіданнях:
 - затверджує Регламент Конституційного Суду України, вносить зміни та доповнення до нього;
 - затверджує Положення про Секретаріат, Архів, Бібліотеку та інші самостійні структурні підрозділи Конституційного Суду України, вносить зміни та доповнення до них;
 - призначає за поданням Голови Конституційного Суду України керівника Секретаріату Конституційного Суду України та приймає рішення про звільнення його з посади;

- приймає рішення про утворення постійних комісій, затверджує їх персональний склад;
- розглядає пропозиції щодо обсягу фінансування Конституційного Суду України, затверджує проект кошторису на кожний фінансовий рік;
- затверджує структуру і штатний розпис Конституційного Суду України;
- заслуховує щоквартально інформацію Голови Конституційного Суду України про використання бюджетних асигнувань;
- приймає рішення про дострокове звільнення з посади Голови Конституційного Суду України та заступників Голови;
- приймає рішення про звільнення з посади судді Конституційного Суду України у випадках, передбачених пунктами 1—3, 6—9 статті 23 Закону України "Про Конституційний Суд України";
- заслуховує щоквартально звіти керівника Секретаріату Конституційного Суду України та керуючого справами Конституційного Суду України;
- приймає у разі необхідності рішення про невідкладність відкриття конституційного провадження за конституційним поданням у конкретній справі;
- приймає рішення щодо персонального складу делегацій Конституційного Суду України та їх керівників;
- дає згоду на призначення заступників керівника Секретаріату Конституційного Суду України, керівників самостійних структурних підрозділів та їх заступників, керівників інших структурних підрозділів;
- вирішує інші питання, що не є предметом розгляду пленарного засідання.

2. Засідання Конституційного Суду України є повноважним за наявності на ньому не менш як одинадцяти суддів Конституційного Суду України.

Рішення Конституційного Суду України вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало більше половини суддів Конституційного Суду України, які брали участь у засіданні, крім випадків, передбачених Законом України "Про Конституційний Суд України" та цим Регламентом.

3. Засідання Конституційного Суду України скликається з ініціативи Голови Конституційного Суду України, його заступників, Колегії суддів, постійних комісій чи не менше трьох суддів Конституційного Суду України.

4. Засідання Конституційного Суду України скликається не пізніше як у двотижневий строк з дня повідомлення про його скликання.

5. Керівник Секретаріату Конституційного Суду України повідомляє суддів та учасників засідання про дату скликання та порядок денний засідання Конституційного Суду України не пізніше як за п'ять днів до дня скликання засідання.

6. Порядок денний засідання Конституційного Суду України визначається Головою Конституційного Суду України та затверджується на засіданні Конституційного Суду України.

§ 8. Протоколи засідань та пленарних засідань Конституційного Суду України

1. Засідання та пленарні засідання Конституційного Суду України протоколюються. Пленарні засідання фіксуються технічними засобами.

2. Протоколи засідання, пленарного засідання Конституційного Суду України підписуються головуючим та суддями Конституційного Суду України, які брали участь у засіданні, пленарному засіданні.

3. Протоколи засідання, пленарного засідання Конституційного Суду України передаються протягом десяти днів з дня прийняття рішення, давання висновку, прийняття ухвали для ознайомлення суддям Конституційного Суду України, які не брали участі у засіданні, пленарному засіданні.

4. Ведення протоколів засідань, пленарних засідань Конституційного Суду України забезпечує Секретаріат Конституційного Суду України.

5. У протоколі пленарного засідання Конституційного Суду України зазначаються:

- місце, дата, час початку і закінчення засідання;
- прізвище, ім'я, по батькові головуючого, суддів Конституційного Суду України як присутніх, так і відсутніх із зазначенням відомих Суду причин відсутності кожного з них;
- відомості про учасників конституційного провадження;
- формулювання питань, які розглядались;
- запис про всі дії Конституційного Суду України згідно з їх послідовністю;
- ухвали, винесені Конституційним Судом України, та результати голосування по них;
- посилання на факти, які учасники конституційного провадження просили відобразити у протоколі.

§ 9. Колегії суддів Конституційного Суду України

1. На засіданні Конституційного Суду України протягом першого місяця кожного календарного року утворюються Колегії суддів Конституційного Суду України для розгляду питань щодо відкриття провадження у справах за конституційними поданнями, Колегії суддів для розгляду питань щодо відкриття провадження у справах за конституційними зверненнями, затверджується їх персональний склад та призначаються секретарі Колегій суддів.

2. Один і той же суддя Конституційного Суду України не може входити на постійній основі до складу двох і більше Колегій суддів.

3. Суддя Конституційного Суду України однієї Колегії суддів може бути залучений за рішенням Конституційного Суду України до участі у роботі іншої Колегії суддів у разі відсутності кворуму цієї Колегії суддів.

Розділ II

**ПРИЙНЯТТЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПОДАНЬ
ТА КОНСТИТУЦІЙНИХ ЗВЕРНЕНЬ,
ВІДКРИТТЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРОВАДЖЕНЬ**

Глава III

Конституційні подання та конституційні звернення**§ 10. Порядок прийняття конституційних подань
та конституційних звернень**

1. До розгляду в Конституційному Суді України приймаються конституційні подання від передбачених статтями 40, 41 Закону України "Про Конституційний Суд України" суб'єктів права на такі подання та конституційні звернення від передбачених статтею 43 цього Закону суб'єктів права на такі звернення.

2. Конституційні подання та конституційні звернення мають відповідати вимогам, передбаченим статтями відповідно 39 і 42 Закону України "Про Конституційний Суд України".

Конституційні подання та конституційні звернення, які не відповідають передбаченим Законом вимогам, або подані суб'єктами, не зазначеними у цьому законі, чи які подані з питань, що не належать до повноважень Конституційного Суду України, не розглядаються.

3. Конституційні подання та конституційні звернення направляються до Конституційного Суду України як поштова кореспонденція або здаються безпосередньо до Секретаріату Конституційного Суду України і реєструються в день надходження Службою документального забезпечення Секретаріату Конституційного Суду України.

**§ 11. Попереднє вивчення конституційних подань
та конституційних звернень**

1. Зареєстровані конституційні подання та конституційні звернення перевіряються на їх відповідність вимогам, передбаченим § 10 цього Регламенту, відповідними структурними підрозділами Секретаріату Конституційного Суду України.

За результатами перевірки пропозиції щодо конституційних подань і конституційних звернень, викладені у письмовій формі, направляються керівникові Секретаріату Конституційного Суду України.

У разі невідповідності конституційних подань, конституційних звернень встановленим вимогам чи коли вони явно не підлягають розгляду Конституційним Судом України керівник Секретаріату направляє про це письмове повідомлення суб'єктам конституційних подань, конституційних звернень.

2. У разі, коли з порушеного у конституційному поданні, конституційному зверненні питання Конституційним Судом України приймалося рішення, давався висновок або приймалася процесуальна ухвала про відмову у відкритті конституційного провадження у справі з підстав, передбачених статтею 45 Закону України "Про Конституційний Суд України", суб'єкту права на таке подання, звернення направляється повідомлення про це за підписом керівника Секретаріату Конституційного Суду України. До повідомлення додаються копія рішення, висновку або процесуальної ухвали Конституційного Суду України.

У разі, коли суб'єктом конституційного подання, конституційного звернення оспорується направлене йому керівником Секретаріату Конституційного Суду України повідомлення про невідповідність подання, звернення встановленим вимогам, його лист про це з раніше одержаним Секретаріатом поданням, зверненням передається судді Конституційного Суду України для перевірки обґрунтованості рішення, прийнятого керівником Секретаріату.

Наступні завідомо необґрунтовані звернення до Конституційного Суду України розцінюються як зловживання правом. У такому разі на засіданні Конституційного Суду України виносяться мотивована ухвала відповідно до статті 60 Закону України "Про Конституційний Суд України".

§ 12. Розподіл конституційних подань та конституційних звернень між Колегіями суддів

1. Конституційні подання та конституційні звернення, які можуть бути прийняті до розгляду Конституційним Судом України, керівником Секретаріату Конституційного Суду України подаються Голові Конституційного Суду України, який після ознайомлення з ними направляє їх до відповідних Колегій суддів Конституційного Суду України.

При цьому Голова Конституційного Суду України може запропонувати кандидатуру судді-доповідача у справі.

2. Кандидатура судді-доповідача у справі із числа кандидатур, запропонованих суддями Колегії суддів чи Головою Конституційного Суду України, схвалюється на засіданні Колегії суддів Конституційного Суду України і подається на затвердження на засідання Конституційного Суду України.

3. Розподіл конституційних подань та конституційних звернень між суддями — суддями-доповідачами проводиться рівномірно, з урахуванням їх спеціалізації.

4. Керівник Секретаріату Конституційного Суду України направляє раз на місяць кожному судді Конституційного Суду України письмову інформацію про конституційні подання та конституційні звернення, по яких призначено суддів-доповідачів.

Глава IV

Підготовка матеріалів справи до розгляду в Колегії суддів, на засіданні, пленарному засіданні Конституційного Суду України

§ 13. Вивчення конституційних подань, конституційних звернень суддями-доповідачами

1. Суддя-доповідач у справі вивчає порушені в конституційному поданні, конституційному зверненні питання та готує матеріали на розгляд Колегії суддів Конституційного Суду України.

Суддя-доповідач у справі:

— вирішує питання щодо витребування від суб'єктів конституційного подання, конституційного звернення, відповідних органів, посадових осіб, громадян, зазначених у статті 19 Закону України "Про Конституційний Суд України", необхідних документів, матеріалів, інших відомостей, що стосуються справи;

— дає керівникам відповідних структурних підрозділів Секретаріату Конституційного Суду України доручення та встановлює строки їх виконання;

— залучає для консультацій, проведення перевірок, дослідження документів відповідних спеціалістів;

— вносить пропозиції на засідання Колегії суддів щодо призначення експертизи у справі чи залучення до участі в конституційному провадженні експертів, виклику посадових осіб, експертів, свідків, представників за законом чи уповноважених за дорученням, громадян, участь яких повинна забезпечити об'єктивний і повний розгляд справи.

2. Суддя-доповідач вирішує питання про направлення копій конституційного подання, конституційного звернення, інших документів керівникові органу, посадовій особі, що прийняли оспорюваний правовий акт, з пропозицією викласти свої пояснення щодо порушених у поданні, зверненні питань.

§ 14. Передача конституційного подання, конституційного звернення іншому судді Конституційного Суду України

1. У разі неможливості судді-доповідача з поважних причин (хвороба, відрядження, відпустка тощо) протягом тривалого часу проводити підготовку матеріалів справи до розгляду або задоволення його прохання про самовідвід секретар Колегії суддів Конституційного Суду України порушує перед Головою Конституційного Суду України питання про заміну судді-доповідача.

На засіданні Конституційного Суду України приймається рішення про заміну судді-доповідача на суддю-доповідача цієї ж Колегії суддів, про перенесення розгляду справи на інше пленарне засідання Конституційного Суду України, якщо слухання у справі призначено.

У разі необхідності приймається рішення про передачу матеріалів справи в іншу Колегію суддів, із складу якої і призначається суддя-доповідач.

§ 15. Призначення експертизи у справі

1. Для з'ясування обставин, що мають значення для справи і потребують спеціальних знань, Колегія суддів, Конституційний Суд України призначають експертизу, про що вноситься ухвала.

В ухвалі визначається коло питань, з яких експертиза має дати висновок.

2. Колегія суддів, Конституційний Суд України в разі призначення експертизи заслуховують пропозиції запрошених на засідання Колегії суддів осіб, учасників конституційного провадження і при прийнятті рішення враховують ці пропозиції.

3. В ухвалі Колегії суддів, Конституційного Суду України про призначення експертизи зазначаються суть питання, з якого вноситься ухвала, мотиви призначення експертизи, питання, з яких потрібні висновки експертизи, та експерт, експерти, яким доручається проведення експертизи.

§ 16. Права та обов'язки експертів

1. Ухвала Колегії суддів, Конституційного Суду України про призначення експертизи є обов'язковою для виконання.

2. Експерти мають право з дозволу Колегії суддів, Конституційного Суду України знайомитись з матеріалами справи та в разі необхідності брати участь в їх розгляді, вимагати надання додаткових матеріалів.

3. За давання завідомо неправдивого висновку експерти несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

§ 17. Висновок експертизи

1. Висновок експертизи повинен містити дані про особу, осіб, які проводили експертизу, їх спеціальність, вчений ступінь, наукове звання, назву справи, з якої проводилась експертиза, відповіді на поставлені запитання, підпис експерта, експертів під висновком.

2. Якщо експерт, експерти під час проведення експертизи встановлять обставини, що мають значення для справи, але щодо яких їм не були поставлені запитання, вони мають право включити свою думку про ці обставини до висновку експертизи.

3. Якщо експертиза проводилась групою експертів, узгоджений між ними висновок підписується всіма експертами.

Колегією суддів, Конституційним Судом України може бути призначено додаткову чи повторну експертизу у складі тих же або інших експертів.

§ 18. Залучення спеціалістів до підготовки та розгляду справи

1. У разі необхідності суддя-доповідач, Колегія суддів, Конституційний Суд України мають право залучати до підготовки та розгляду матеріалів справи тощо спеціаліста, спеціалістів, не заінтересованих у результатах розгляду справи.

§ 19. Внесення конституційних подань, конституційних звернень на розгляд Колегії суддів

1. Після завершення вивчення та підготовки матеріалів конституційного подання, конституційного звернення за пропозицією судді-доповідача секретар Колегії суддів вносить ці матеріали на розгляд Колегії суддів для вирішення питання про відкриття конституційного провадження у справі чи про відмову у відкритті такого провадження.

2. Повідомлення про засідання Колегії суддів та копії конституційних подань, конституційних звернень, необхідних матеріалів до них вручаються суддям Колегії суддів не пізніше ніж за 10 днів до дня засідання Колегії суддів.

Глава V

Розгляд конституційних подань, конституційних звернень в Колегії суддів

§ 20. Проведення засідань Колегії суддів

1. Засідання Колегії суддів проводяться у визначені для засідань дні.

Засідання Колегії суддів є повноважним за умови участі у ньому не менше чотирьох суддів Колегії суддів.

2. Головує на засіданні Колегії суддів секретар Колегії суддів, а за його відсутності — суддя Конституційного Суду України, старший за віком.

3. Засідання Колегії суддів протоколюється.

§ 21. Процесуальна ухвала Колегії суддів

1. За результатами розгляду конституційних подань, конституційних звернень на засіданні Колегії суддів виноситься процесуальна ухвала про відкриття конституційного провадження у справі або про відмову у ньому.

В ухвалі зазначаються найменування Колегії суддів, конституційне подання, конституційне звернення, що розглядалося, його суть, мотиви прийняття відповідного рішення.

2. Ухвала приймається більшістю голосів суддів, присутніх на засіданні Колегії суддів.

3. Ухвала виноситься окремо щодо кожного конституційного подання, конституційного звернення і підписується суддями Колегії суддів, які брали участь у засіданні Колегії суддів і які проголосували "за" і "проти".

4. Якщо до дня розгляду на засіданні Колегії суддів конституційне подання, конституційне звернення за письмовою заявою суб'єкта, який його направив, відкликається, Колегією суддів виноситься відповідна процесуальна ухвала.

§ 22. Об'єднання конституційних проваджень

1. У разі надходження до Конституційного Суду України кількох конституційних подань, конституційних звернень, що стосуються того самого питання і щодо яких відкрито конституційні провадження у справах, вони об'єднуються в одне конституційне провадження ухвалою Колегії суддів або Конституційного Суду України, але до початку розгляду справи.

§ 23. Роз'єднання конституційних проваджень

1. У разі необхідності Конституційний Суд України на пленарному засіданні може винести ухвалу про роз'єднання одного або об'єднаних в одне конституційне провадження конституційних подань, конституційних звернень в окремі конституційні провадження, якщо це спрощує розгляд справи.

§ 24. Визнання конституційного провадження у справі невідкладним

1. Питання про визнання невідкладним конституційного провадження у справі за конституційним поданням розглядається на засіданні Конституційного Суду України.

2. Суддя-доповідач, Колегія суддів з власної ініціативи, виявленої відповідно до статті 57 Закону України "Про Конституційний Суд України", або з підстав, передбачених статтею 83 цього Закону, направляють письмове клопотання про невідкладний розгляд справи за конституційним поданням Голові Конституційного Суду України для винесення цього питання на засідання Конституційного Суду України.

3. На засіданні Конституційного Суду України виноситься процесуальна ухвала про невідкладність конституційного провадження, відкритого за конституційним поданням, або про залишення клопотання без задоволення, за винятком, коли невідкладність конституційного провадження визначено відповідно до статті 83 Закону України "Про Конституційний Суд України".

4. Ухвала про невідкладність конституційного провадження у справі за конституційним поданням може бути винесена Конституційним Судом України при призначенні судді-доповідача у справі.

§ 25. Оформлення матеріалів справи як судової справи

1. Після винесення процесуальної ухвали про відкриття конституційного провадження у справі матеріали справи оформляються Секретаріатом Конституційного Суду України як судова справа.

§ 26. Відмова у відкритті конституційного провадження за ухвалою Колегії суддів

1. У разі відмови у відкритті конституційного провадження у справі за ухвалою Колегії суддів секретар Колегії суддів не пізніше десяти днів з дня винесення ухвали направляє матеріали справи Голові Конституційного Суду України для розгляду їх на засіданні Конституційного Суду України.

§ 27. Підготовка матеріалів справи до розгляду на пленарному засіданні Конституційного Суду України

1. Після відкриття конституційного провадження у справі суддя-доповідач здійснює підготовку справи до розгляду на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

2. За результатами аналізу матеріалів справи суддя-доповідач готує пропозиції до проекту рішення, висновку Конституційного Суду України у справі, а також, залежно від характеру і складності справи, визначає перелік питань, які, на його думку, мають обговорюватись під час розгляду справи на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Розділ III

ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ СПРАВ КОНСТИТУЦІЙНИМ СУДОМ УКРАЇНИ

Глава VI

Основні положення

§ 28. Колегіальність розгляду справ

1. Розгляд справ, прийняття рішень і давання висновків у справах проводиться Конституційним Судом України колегіально.

2. Рішення приймаються, висновки даються тільки тими суддями Конституційного Суду України, які брали участь у розгляді матеріалів справи, справи на засіданні, пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Тимчасова відсутність судді Конституційного Суду України на засіданні, пленарному засіданні Конституційного Суду України, на якому розглядалися матеріали справи, справа, не перешкоджає участі такого судді з правом вирішального голосу в прийнятті рішень, даванні висновків у справі, за винятком тих випадків, коли рішення приймалися, висновки давалися в межах процесуальних дій, які виконувалися за відсутності судді.

§ 29. Рівноправність суддів Конституційного Суду України під час розгляду справ

1. Усі судді Конституційного Суду України є рівноправними під час розгляду справ на засіданні Колегії суддів, на засіданні, пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Головуючий на засіданні Колегії суддів, на засіданні, пленарному засіданні не має права обмежувати суддів у можливості ставити запитання учасникам засідань, знімати поставлені суддями запитання, коментувати висловлювання та запитання суддів, учасників засідання.

Судді Конституційного Суду України під час засідань повинні утримуватись від коментарів та реплік, від втручання у дії головуючого.

§ 30. Форми розгляду справ на пленарному засіданні Конституційного Суду України

1. Розгляд справ на пленарному засіданні Конституційного Суду України може проводитись у формі:

— усних слухань, тобто шляхом безпосереднього заслуховування на пленарному засіданні всіх учасників конституційного провадження;

— письмових слухань, тобто шляхом заслуховування та аналізу зібраних на попередніх стадіях конституційного провадження та залучених додатково в ході пленарного засідання матеріалів, документів, необхідних для забезпечення об'єктивного і повного розгляду справи.

2. Форма слухання визначається процесуальною ухвалою Конституційного Суду України.

3. Усні слухання є обов'язковими у випадках, коли для всебічного дослідження обставин справи та прийняття обґрунтованого рішення на пленарному засіданні Конституційного Суду України необхідно безпосередньо заслухати учасників конституційного провадження.

Усні слухання можуть проводитись також за клопотанням суб'єктів права на конституційне подання, конституційне звернення та органів, посадових осіб, конституційність правових актів яких оспорується або потребує офіційного тлумачення.

За ухвалою пленарного засідання Конституційного Суду України може бути проведене усне слухання лише з окремих питань справи, визначених ухвалою.

4. Розгляд справ на пленарному засіданні Конституційного Суду України, незалежно від форми слухання, проводиться відкрито.

У разі, коли розгляд справи на відкритому пленарному засіданні Конституційного Суду України може призвести до розголошення державної або іншої таємниці, що охороняється законом, справа за ухвалою Конституційного Суду України розглядається на закритому пленарному засіданні.

5. Рішення та висновки Конституційного Суду України у всіх випадках оголошуються публічно у відкритому пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Глава VII

Підготовка питань до розгляду на пленарних засіданнях

§ 31. Внесення справ на розгляд пленарного засідання Конституційного Суду України

1. Відповідно до процесуальної ухвали Колегії суддів Конституційного Суду України та засідання Конституційного Суду України Голова Конституційного Суду України вносить справу на розгляд пленарного засідання в межах строків, визначених статтею 57 Закону України "Про Конституційний Суд України".

§ 32. Учасники конституційного провадження

1. Учасниками конституційного провадження є сторони конституційного провадження, а саме: суб'єкти права на конституційне подання, конституційне звернення, які звернулися до Конституційного Суду України; органи або посадові особи, якими були прийняті чи підписані правові акти, конституційність яких оспорується.

Учасниками конституційного провадження є також особи, залучені Конституційним Судом України до участі у розгляді справи (свідки, експерти, перекладачі тощо).

§ 33. Участь перекладача у конституційному провадженні

1. Учасники конституційного провадження, які не володіють державною мовою, повинні своєчасно заявити клопотання про участь перекладача у розгляді справи.

2. Питання про участь перекладача вирішується до початку розгляду справи на засіданні Конституційного Суду України.

§ 34. Права та обов'язки учасників конституційного провадження

1. Учасники конституційного провадження мають рівні процесуальні права і обов'язки.

2. Сторони конституційного провадження мають право знайомитись з матеріалами справи, давати усні та письмові пояснення, викладати свої думки з питань, що розглядаються; ставити з дозволу головуючого запитання іншим учасникам конституційного провадження, заявляти клопотання, а також користуватись іншими правами, передбаченими Законом України "Про Конституційний Суд України" та цим Регламентом.

Учасники конституційного провадження можуть подавати письмові пояснення, які приєднуються до матеріалів справи, знайомитись з поясненнями інших учасників провадження.

3. Експерти, свідки та інші особи, участь яких повинна сприяти об'єктивному і повному розгляду справи, зобов'язані з'являтися на пленарні засідання Конституційного Суду України, давати правдиві пояснення, надавати документи, матеріали та інші відомості, необхідні для всебічного розгляду справи. Відмова від їх надання та умисне приховування тягне за собою відповідальність винних осіб за законом.

Глава VIII

Розгляд справ на пленарному засіданні Конституційного Суду України

§ 35. Відкриття пленарного засідання

1. У призначений час головуючий на пленарному засіданні, перевіривши наявність кворуму, відкриває пленарне засідання Конституційного Суду України і повідомляє, яка справа розглядається.

2. Судовий розпорядник доповідає про явку учасників конституційного провадження.

Головуючий на пленарному засіданні Конституційного Суду України перевіряє повноваження учасників конституційного провадження.

3. У разі неявки на пленарне засідання Конституційного Суду України будь-кого з учасників конституційного провадження або відсутності у них належно оформлених повноважень головуючий ставить на обговорення питання про можливість розгляду справи.

Якщо Конституційний Суд України визнає неможливим розгляд справи за обставин, зазначених у статтях 54, 55 та 72 Закону України "Про Конституційний Суд України", розгляд справи відкладається за протокольною ухвалою Конституційного Суду України.

§ 36. Головуючий на пленарному засіданні Конституційного Суду України

1. Головуючий на пленарному засіданні Конституційного Суду України веде засідання, вживає заходів щодо забезпечення встановленого порядку розгляду справи, його повноти та всебічності, фіксації перебігу засідання, усунення з розгляду всього того, що не має відношення до справи.

У разі виявлення неповаги до Конституційного Суду України або перешкоджання веденню пленарного засідання до порушника вживаються заходи, передбачені законом. Ухвала про притягнення порушника до відповідальності вноситься Конституційним Судом України за пропозицією головуючого, якщо за неї проголосувало більше половини суддів Конституційного Суду України, присутніх на пленарному засіданні.

§ 37. Участь судді Конституційного Суду України у розгляді справи

1. Судді Конституційного Суду України беруть участь у розгляді справи безпосередньо.

Суддя Конституційного Суду України може бути відсутнім на пленарному засіданні Конституційного Суду України лише з поважних причин.

2. Суддя Конституційного Суду України не може брати участь у розгляді справи, якщо є сумніви щодо об'єктивності судді у вирішенні справи внаслідок його родинних або подружніх відносин із учасниками конституційного провадження, їх представниками чи з інших обставин, які дають підстави сумніватися в об'єктивності судді.

За таких обставин суддя Конституційного Суду України заявляє самовідвід до початку розгляду справи.

3. Про самовідвід судді Конституційного Суду України вноситься ухвала.

§ 38. Роз'яснення учасникам конституційного провадження їх прав та обов'язків

1. Головуючий на пленарному засіданні Конституційного Суду України роз'яснює учасникам конституційного провадження їх права та обов'язки, передбачені статтями 53—55 Закону України "Про Конституційний Суд України" та цим Регламентом.

§ 39. Правила етикету на пленарних засіданнях Конституційного Суду України

1. Пленарні засідання Конституційного Суду України провадяться в урочистій обстановці.

2. При вході суддів Конституційного Суду України до Залу засідань, а також при їх виході із Залу всі присутні встають.

3. Учасники конституційного провадження дають пояснення, відповідають на запитання та ставлять запитання стоячи і лише після надання їм слова головуючим на пленарному засіданні.

4. З дозволу головуючого учаснику конституційного провадження може бути надано можливість виступати, ставити запитання, відповідати на них сидячи.

5. Формами звернення до Конституційного Суду України, головуючого на пленарному засіданні, суддів Конституційного Суду України є, відповідно, слова: "Високий Суд", "Ваша честь", "Шановний головуючий", "Шановний суддя".

6. При зверненні до учасників конституційного провадження, а також при посиланні на цих осіб у виступах використовуються слова: "Шановна сторона", "Шановний представник сторони", "Шановний свідок", "Шановний експерт", "Шановний...". У зверненні може називатися прізвище відповідного учасника конституційного провадження або його ім'я та по батькові.

7. Присутні в Залі засідань учасники конституційного провадження, представники засобів масової інформації, громадяни зобов'язані:

- вести себе шанобливо по відношенню до Конституційного Суду України, учасників конституційного провадження та один до одного;
- виконувати розпорядження головуючого та вказівки судового розпорядника щодо додержання порядку в ході пленарного засідання;
- не допускати під час пленарного засідання пересування по Залу, розмов, реплік у будь-якій формі;
- не створювати будь-яких інших перешкод для нормального ходу пленарного засідання.

§ 40. Судовий розпорядник

1. Судовий розпорядник у ході пленарного засідання сприяє своїми діями підтримці встановленого порядку в Залі засідань Конституційного Суду України, виконує розпорядження лише головуючого.

2. Судовий розпорядник має право робити зауваження присутнім у Залі засідань особам, вимагати від них додержання встановленого порядку та вживати заходів до усунення порушень. Вимоги судового розпорядника щодо підтримки порядку є обов'язковими для всіх присутніх.

3. Судовий розпорядник до початку пленарного засідання та під час перерви інформує службу, що здійснює пропуск до Залу засідань осіб, які бажають бути присутніми на засіданні, про наявність вільних місць у Залі.

4. При вході суддів Конституційного Суду України до Залу засідань та при виході з нього судовий розпорядник пропонує всім присутнім встати.

§ 41. Порядок допуску до Залу засідань осіб, які бажають бути присутніми на засіданні, та представників засобів масової інформації

1. Особи, які бажають бути присутніми на пленарному засіданні, допускаються до Залу до початку розгляду справи і під час перерви за наявності вільних місць.

2. Представники засобів масової інформації, акредитовані при Конституційному Суді України, проходять до Залу засідань на відведені для них місця за акредитаційними посвідченнями, інші журналісти — за списком, поданим Прес-службою Конституційного Суду України.

§ 42. Порядок дослідження матеріалів

1. Дослідження матеріалів справи, яка розглядається на пленарному засіданні Конституційного Суду України, починається з виступу судді-доповідача у справі.

2. Суддя-доповідач у справі зобов'язаний:

— доповісти Конституційному Суду України підстави прийняття справи до розгляду та коротко викласти зміст матеріалів справи;

— відповісти на запитання суддів Конституційного Суду України.

3. У разі необхідності Конституційний Суд України виносить протокольну ухвалу про порядок дослідження матеріалів справи.

Установлений ухвалою порядок дослідження матеріалів справи може бути змінений лише самим Конституційним Судом України.

§ 43. Пояснення учасників конституційного провадження

1. За пропозицією головуючого на пленарному засіданні учасники конституційного провадження дають пояснення по суті матеріалів справи. Якщо учасників конституційного провадження, які представляють одну сторону, кілька, послідовність їх виступів визначає сама сторона.

2. У Залі засідань Конституційного Суду України учасники конституційного провадження не мають права використовувати свої виступи для політичних заяв, декларацій тощо.

За порушення цього правила головуючий позбавляє слова винних осіб.

3. Після пояснень учасників конституційного провадження запитання ставлять судді Конституційного Суду України, інші учасники, а також, у разі необхідності, експерти з дозволу головуючого.

§ 44. Показання свідків

1. У разі необхідності дослідження фактичних обставин справи на пленарне засідання Конституційного Суду України запрошуються як свідки особи, що мають відомості чи матеріали про такі обставини.

2. Перед заслуховуванням показань свідків головуючий на пленарному засіданні встановлює їх особу, вік, рід занять, роз'яснює їх права та обов'язки.

3. Головуючий на пленарному засіданні Конституційного Суду України попереджає свідків про відповідальність за законом за відмову надати інформацію, необхідні документи, матеріали та інші відомості або за їх умисне приховування, в тому числі за надання завідомо неправдивої інформації, документів, матеріалів та інших відомостей.

§ 45. Висновок експерта

1. Для з'ясування питань, що мають значення для розгляду справи і потребують спеціальних знань, Конституційний Суд України може запросити на пленарне засідання експерта.

2. Перед виступом експерта головуючий на пленарному засіданні встановлює його особу, вік, місце роботи, вчений ступінь, наукове звання та приводить його до присяги.

3. Головуючий на пленарному засіданні попереджає експерта про відповідальність за законом за ухилення від давання пояснень, відмову від надання відповіді з поставлених питань та давання завідомо неправдивого висновку.

4. Експерту роз'яснюються його права та обов'язки: знайомитись з дозволу Конституційного Суду України з матеріалами справи, ставити запитання учасникам конституційного провадження, заявляти клопотання про надання йому додаткових матеріалів, дати правдивий висновок.

5. Після викладення висновку експерт відповідає на запитання суддів Конституційного Суду України, учасників конституційного провадження.

§ 46. Утворення тимчасових комісій

1. За пропозицією судді-доповідача, суддів Конституційного Суду України ухвалою Конституційного Суду України на його пленарному засіданні може бути утворено тимчасову комісію Конституційного Суду України з числа фахівців відповідних галузей права для додаткового дослідження матеріалів справи.

В ухвалі встановлюється строк для підготовки висновку тимчасовою комісією.

2. Конституційний Суд України передає тимчасовій комісії матеріали справи для ознайомлення та надає на її запит додаткові матеріали, необхідні для давання висновку.

§ 47. Висновок тимчасової комісії

1. Висновок тимчасової комісії Конституційного Суду України повинен містити відомості про членів тимчасової комісії, їх фах, місце роботи, вчений ступінь та наукове звання, а також про справу, з якої дається висновок, зміст висновку, дату давання висновку, підписи членів комісії.

2. Якщо член тимчасової комісії не погоджується з висновком у цілому або з окремими його положеннями, він подає окремий висновок або ж викладає свою думку з окремих питань.

3. Якщо Конституційний Суд України вважає положення, викладені у висновку тимчасової комісії, недостатніми для повного з'ясування обставин справи або за наявності суперечностей у висновку, Конституційний Суд України постановляє ухвалу про проведення додаткових досліджень тим же складом тимчасової комісії або утворює тимчасову комісію в іншому складі.

4. Висновки тимчасових комісій за будь-яких обставин додаються до матеріалів справи і оцінюються на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

§ 48. Дослідження документів

1. На пленарному засіданні Конституційного Суду України з ініціативи суддів Конституційного Суду України або за клопотанням учасників конституційного провадження можуть бути оголошені представлені ними документи.

§ 49. Заключні виступи сторін

1. Після закінчення дослідження на пленарному засіданні матеріалів справи сторонам — учасникам конституційного провадження надається право для заключного виступу.

Конституційним Судом України сторонам може бути надано час за їх клопотанням для підготовки до заключного виступу.

2. Сторона не має права посилатись у заключному виступі на документи та обставини, які не досліджувались на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

§ 50. Поновлення розгляду справи

1. Якщо після заключного виступу сторін Конституційний Суд України визнає за необхідне з'ясувати додаткові обставини, які мають істотне значення для вирішення справи, або дослідити нові докази, Суд виносить ухвалу про поновлення розгляду справи.

2. Після з'ясування додаткових обставин та дослідження нових доказів сторони мають право на додаткові заключні виступи з пов'язаних з цим питань.

§ 51. Припинення конституційного провадження у справі

1. Конституційний Суд України припиняє конституційне провадження у справі, якщо в процесі пленарного засідання будуть виявлені підстави, передбачені статтею 45 Закону України "Про Конституційний Суд України", щодо відмови у відкритті конституційного провадження.

§ 52. Закінчення розгляду справи

1. Після визнання Конституційним Судом України дослідження матеріалів справи завершеним головуючий на пленарному засіданні оголошує про закінчення розгляду справи.

§ 53. Прийняття рішення, давання висновку у справі

1. Рішення у справі приймається, висновок дається Конституційним Судом України на закритій частині пленарного засідання Конституційного Суду України за участю суддів Конституційного Суду України, які брали участь у розгляді справи.

2. На закриту частину пленарного засідання вноситься проект рішення, висновку у справі, підготовлений суддею-доповідачем на основі матеріалів справи, досліджених Конституційним Судом України у процесі її розгляду.

3. Кожний суддя Конституційного Суду України, який бере участь у розгляді справи, має право подати власний проект рішення, висновку у справі або перелік питань, які визначають суть рішення, висновку.

4. У разі надходження кількох проектів рішень, висновків у справі Конституційний Суд України приймає за основу один з них.

5. Схвалені більшістю суддів Конституційного Суду України відповіді на питання, які визначають суть рішення, висновку у справі, є основою доопрацювання суддею-доповідачем проекту рішення, висновку.

6. На закритій частині пленарного засідання судді Конституційного Суду України вільно викладають свої думки з питань, що обговорюються, вносять пропозиції, поправки до проекту рішення, висновку у справі.

Тривалість та кількість виступів суддів Конституційного Суду України на закритій частині пленарного засідання не обмежуються.

7. Пропозиції та поправки суддів Конституційного Суду України до проекту рішення, висновку у справі вносяться у письмовій формі, голосування по кожній з них проводиться окремо.

Суддя Конституційного Суду України може на будь-якій стадії обговорення проекту рішення, висновку у справі зняти свою пропозицію чи поправку.

8. На голосування в цілому ставиться проект рішення, висновку у справі, підготовлений з урахуванням пропозицій та поправок, які одержали найбільшу кількість голосів. Голосування проводиться поіменно шляхом опитування суддів Конституційного Суду України.

9. Рішення, висновок Конституційного Суду України підписується не пізніше семи днів від дня прийняття рішення, давання висновку у справі суддями Конституційного Суду України, які голосували "за" і "проти" прийняття рішення, давання висновку.

Підписання суддею Конституційного Суду України прийнятого рішення, даного висновку Конституційним Судом України за його участю є обов'язковим.

10. Закрита частина пленарного засідання Конституційного Суду України стенографується і протоколюється.

Протокол і стенограма закритої частини пленарного засідання Конституційного Суду України не розголошуються і зберігаються окремо від матеріалів справи.

11. У протоколі закритої частини пленарного засідання фіксуються лише питання, які ставились на голосування, та результати голосування.

Для ведення протоколу закритої частини запрошується секретар судового засідання.

Протокол підписується усіма суддями Конституційного Суду України, які були присутні на закритій частині пленарного засідання.

12. Виступи суддів Конституційного Суду України на закритій частині пленарного засідання не протоколюються, не фіксуються технічними засобами і не можуть бути розголошені суддями Конституційного Суду України.

Глава IX

Акти пленарних засідань Конституційного Суду України

§ 54. Види актів, прийнятих на пленарних засіданнях Конституційного Суду України

1. Актами, які приймаються під час розгляду справ на пленарних засіданнях Конституційного Суду України, є рішення, висновки, актами, що виносяться, — процесуальні ухвали та протокольні ухвали Конституційного Суду України.

2. Конституційний Суд України приймає рішення та дає висновки іменем України.

3. З інших питань, які розглядаються на пленарному засіданні Конституційного Суду України, виносяться процесуальні ухвали та протокольні ухвали.

§ 55. Вимоги до рішень, висновків Конституційного Суду України

1. Рішення, висновки Конституційного Суду України мають містити дані, перелік яких зазначено відповідно у статтях 65 та 66, а також у відповідних статтях Розділу III "Особливості конституційного провадження" Закону України "Про Конституційний Суд України".

2. Рішення, висновки Конституційного Суду України мають бути належно обгрунтовані.

§ 56. Окрема думка судді Конституційного Суду України

1. Суддя Конституційного Суду України, який підписав рішення, висновок Конституційного Суду України, має право, незалежно від того, голосував він "за" чи "проти" прийняття рішення або давання висновку, викласти у письмовій формі свою окрему думку у справі у семиденний строк від дня голосування.

§ 57. Офіційне оприлюднення рішень і висновків Конституційного Суду України

1. Рішення і висновки Конституційного Суду України офіційно оголошуються головуючим на пленарному засіданні Конституційного Суду України.

Це оголошення є офіційним оприлюдненням рішення, висновку Конституційного Суду України, передбаченим статтею 67 Закону України "Про Конституційний Суд України".

§ 58. Копії рішень, висновків Конституційного Суду України

1. Копії рішень, висновків Конституційного Суду України підписуються Головою Конституційного Суду України і засвідчуються печаткою Конституційного Суду України.

Розділ IV

**ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ
З ІНШИХ ПИТАНЬ**

Глава X

**Звільнення з посади судді
Конституційного Суду України****§ 59. Підстави для звільнення з посади судді
Конституційного Суду України**

1. Суддя Конституційного Суду України звільняється з посади за підставами, передбаченими статтею 126 Конституції України та статтею 23 Закону України "Про Конституційний Суд України".

**§ 60. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України
у зв'язку із закінченням строку призначення та досягненням
шістдесятип'ятирічного віку**

1. Не пізніше як за місяць до закінчення строку призначення або досягнення шістдесятип'ятирічного віку суддя Конституційного Суду України подає Голові Конституційного Суду України заяву про звільнення з посади, про що повідомляються Президент України, органи, які призначали цього суддю.

За поданням Голови Конституційного Суду України Конституційний Суд України приймає рішення про припинення повноважень судді.

2. Днем досягнення вікової межі суддею Конституційного Суду України вважається останній день місяця, в якому судді виповнилося шістдесят п'ять років.

**§ 61. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України
у зв'язку з неможливістю виконувати свої повноваження
за станом здоров'я**

1. Неможливість виконання суддею Конституційного Суду України своїх повноважень за станом здоров'я встановлюється на засіданні Конституційного Суду України на підставі письмової заяви судді та доданого до неї медичного висновку.

2. За результатами розгляду заяви судді Конституційного Суду України Конституційний Суд України приймає рішення, за наявності підстав, про звільнення судді з посади з дня, наступного після прийняття рішення.

§ 62. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України у разі порушення вимог щодо несумісності

1. Питання про порушення суддею Конституційного Суду України вимог щодо несумісності розглядається за висновком постійної комісії з питань регламенту та етики Конституційного Суду України на засіданні Конституційного Суду України. У разі підтвердження цього суддя попереджається про необхідність звільнення протягом установленого Судом строку з посади, що визначена як посада за сумісництвом.

2. У разі невиконання суддею Конституційного Суду України попередження Конституційного Суду України про звільнення з посади за сумісництвом матеріали щодо нього направляються на розгляд Верховної Ради України у триденний строк від дня закінчення строку попередження.

§ 63. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України за порушення присяги

1. У разі порушення у Верховній Раді України питання про порушення присяги суддею Конституційного Суду України Конституційний Суд України проводить перевірку і, за висновком постійної комісії з питань регламенту та етики, приймає одне з таких рішень:

— про наявність підстав для розгляду Верховною Радою України питання про звільнення з посади судді Конституційного Суду України;

— про відсутність підстав для звільнення з посади судді Конституційного Суду України.

2. Рішення про наявність підстав або про їх відсутність щодо звільнення з посади судді Конституційного Суду України приймається, якщо за нього проголосувало не менш як дванадцять суддів Конституційного Суду України.

3. Інформація про рішення Конституційного Суду України щодо звільнення судді Конституційного Суду України з посади направляється на розгляд Верховної Ради України у триденний строк з дня прийняття рішення.

§ 64. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України у разі набрання законної сили обвинувальним вироком щодо нього

1. У разі набрання законної сили обвинувальним вироком щодо судді Конституційного Суду України Конституційний Суд України приймає рішення про звільнення його з посади.

§ 65. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України у зв'язку з припиненням його громадянства

1. У разі підтвердження на засіданні Конституційного Суду України факту втрати суддею громадянства України Конституційний Суд України звільняє його з посади.

**§ 66. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України
внаслідок визнання його безвісно відсутнім
або оголошення померлим**

1. У разі набрання законної сили судовим рішенням про визнання судді Конституційного Суду України безвісно відсутнім або оголошення померлим Конституційний Суд України приймає рішення про звільнення його з посади.

**§ 67. Припинення повноважень судді Конституційного Суду
України у разі його смерті**

1. Повноваження судді Конституційного Суду України припиняються у разі його смерті.

**§ 68. Звільнення з посади судді Конституційного Суду України
у разі подання заяви про відставку або про звільнення
з посади за власним бажанням**

1. Письмову заяву про відставку або про звільнення за власним бажанням суддя Конституційного Суду України, який не досяг граничного віку перебування на посаді, подає Голові Конституційного Суду України.

Конституційний Суд України приймає рішення про звільнення судді Конституційного Суду України із зазначених підстав.

**§ 69. Процедура розгляду питання про звільнення з посади
судді Конституційного Суду України**

1. Голова Конституційного Суду України скликає засідання Конституційного Суду України з питання звільнення з посади судді Конституційного Суду України:

— з підстав, передбачених пунктами 1—3, 6—9 частини першої статті 23 та частиною третьою статті 23 Закону України "Про Конституційний Суд України", у триденний строк з дня одержання заяви або інформації про наявність зазначених у Законі підстав;

— з підстав, передбачених пунктами 4, 5 статті 23 названого Закону, після одержання висновку постійної комісії з питань регламенту та етики Конституційного Суду України про достатність підстав для розгляду питання.

2. Судді Конституційного Суду України, щодо якого порушено питання про звільнення з посади, надається можливість викласти свої пояснення Конституційному Суду України усно або письмово.

3. У розгляді питання про звільнення з посади судді Конституційного Суду України може брати участь його повноважний представник.

4. Питання про звільнення з посади судді Конституційного Суду України вирішується Конституційним Судом України в закритому засіданні.

§ 70. Повідомлення про звільнення судді Конституційного Суду України з посади

1. Інформація про звільнення судді Конституційного Суду України з посади направляється у триденний строк з дня прийняття рішення Конституційним Судом України відповідно Верховній Раді України, Президентові України, органу суддівського самоврядування.

Глава XI

Інші питання внутрішньої діяльності Конституційного Суду України

§ 71. Вирішення інших питань внутрішньої діяльності Конституційного Суду України

1. Вирішення організаційних, фінансових, кадрових та інших питань, передбачених Законом України "Про Конституційний Суд України" та цим Регламентом, проводиться на засіданнях Конституційного Суду України.

2. Рішення з поточних питань приймаються більшістю голосів від числа присутніх на засіданні суддів Конституційного Суду України. Засідання є повноважним, якщо в його роботі бере участь не менше ніж одинадцять суддів Конституційного Суду України.

3. Засідання Конституційного Суду України протоколюються.

§ 72. Постійні комісії Конституційного Суду України

1. Порядок утворення постійних комісій Конституційного Суду України визначається цим Регламентом.

Порядок діяльності постійних комісій визначається положеннями про відповідні постійні комісії.

2. Конституційний Суд України шляхом відкритого голосування утворює на своєму засіданні такі постійні комісії:

- 1) Комісія з питань регламенту та етики;
- 2) Комісія з питань бюджету та кадрів;
- 3) Комісія з питань наукового та інформаційного забезпечення;
- 4) Комісія з міжнародних зв'язків.

У разі необхідності може бути утворено інші постійні комісії, ліквідовано або реорганізовано раніше створені, змінено їх кількісний та персональний склад.

3. Постійні комісії утворюються із числа суддів Конституційного Суду України на засіданні Конституційного Суду України.

Кількісний склад постійних комісій визначається Конституційним Судом України.

Кандидатури для обрання до складу постійних комісій Конституційного Суду України висуваються суддями Конституційного Суду України з урахуванням побажань суддів. Спірні питання членства в постійних комісіях вирішуються Конституційним Судом України.

4. Постійні комісії Конституційного Суду України діють як допоміжні робочі органи з питань організації його внутрішньої діяльності.

Голови постійних комісій призначаються із складу постійної комісії Головою Конституційного Суду України.

Голови постійних комісій ведуть їх засідання.

Голови постійних комісій щорічно звітують про роботу комісії на засіданні Конституційного Суду України.

Голова Конституційного Суду України та його заступники не можуть бути головами постійних комісій.

Комісія є повноважною за умови присутності на її засіданні більше половини її членів.

З питань, що обговорюються, постійна комісія приймає рішення.

§ 73. Науково-консультативна рада

1. При Конституційному Суді України утворюється Науково-консультативна рада.

Склад, повноваження і порядок діяльності Науково-консультативної ради затверджуються Конституційним Судом України.

§ 74. Про режим роботи Конституційного Суду України, суддів та працівників Секретаріату

1. Конституційний Суд України затверджує орієнтовний графік розгляду справ на квартал, визначає дні тижня, в які проводяться пленарні засідання, засідання Конституційного Суду України, засідання Колегій суддів, затверджує графік відпусток суддів, план відряджень суддів, включаючи закордонні, призначає суддів Конституційного Суду України для участі в конференціях, симпозиумах.

2. Режим роботи працівників Секретаріату Конституційного Суду України визначається Положенням про Секретаріат Конституційного Суду України, положеннями про його структурні підрозділи і Правилами внутрішнього розпорядку.

3. Кожний суддя Конституційного Суду України самостійно обирає свого наукового консультанта і помічника.

Науковий консультант і помічник судді Конституційного Суду України не можуть бути призначені або звільнені без згоди судді.

§ 75. Міжнародні зв'язки Конституційного Суду України

1. Конституційний Суд України здійснює робочі контакти з органами конституційної юрисдикції інших держав шляхом укладання угод про співробітництво, взаємного обміну делегаціями, обміну рішеннями Суду та іншою інформацією, стажування співробітників, організації спільних науково-практичних заходів тощо.

Глава XII

Прийняття та внесення змін і доповнень до Регламенту Конституційного Суду України

§ 76. Порядок прийняття Регламенту Конституційного Суду України

1. Регламент Конституційного Суду України приймається на засіданні Конституційного Суду України.

Регламент вважається прийнятим, якщо за нього проголосувало не менш як дванадцять суддів Конституційного Суду України.

2. Регламент публікується у "Віснику Конституційного Суду України".

§ 77. Внесення змін і доповнень до Регламенту Конституційного Суду України

1. Суддя Конституційного Суду України, Колегія суддів мають право порушувати питання про внесення змін і доповнень до Регламенту Конституційного Суду України.

2. Пропозиції щодо внесення змін і доповнень до Регламенту Конституційного Суду України розглядаються у місячний строк з дня їх надходження на засіданні Конституційного Суду України.

3. Щодо кожної пропозиції Конституційний Суд України приймає окреме рішення. Рішення приймається, якщо за нього проголосувало не менш як дванадцять суддів Конституційного Суду України.

**Регламент Конституційного Суду України
затверджено рішенням Конституційного Суду України
5 березня 1997 року**

.....
Над вилуском працювали:

Галина Сурячова
Галина Демчишина
Олена Пазенко
Володимир Тичина
Вікторія Зарецька
Марина Панасюк
Андрій Шубін

Здано до складання 15.08.97. Підписано до друку 02.10.97.
Папір Tatlaart. Друк офсетний. Обл.-вид. арк. 8,26.
Умовн. друк. арк. 7,74. Наклад 5 000 прим.
Віддруковано АТ «В»-ПД СТВМ- м. Київ, вул. Виборзька, 84